

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
Sotsiaalkindlustusamet		
1.	Ettepanek on materiaalseste vastuvõtutingimuste osutaja termin siduda lahti Sotsiaalkindlustusametist. Vastavaid tingimusi osutavad ka teised asutused, sh nt Politsei ja Piirivalveamet piirimenetluses ning kinnipidamiskeskuses. Täiendavalt on nende tingimuste seas ka nt haridustegevused, kohanemistoetavad tegevused jms, mille eest vastutavad teised asutused.	Arvestatud osaliselt Siseministeeriumi hinnangul on SKA peamine vastuvõtutingimuste osutaja. Eelnõu kohaselt on SKA roll vastuvõtutingimuste osutajana seotud kindlaks määratud teenuste pakkumisega. Siiski täiendasime eelnõud selliselt, mis võimaldab arvesse võtta ka teistele asutustele lasuvaid ülesandeid. Seega, pädevate asutuste ülesandeid sätestavas paragrahvis on tehtud täiendus, mille kohaselt SKA korraldab ajutise kaitse saaja ning rahvusvahelise kaitse taotleja ja saaja vastuvõtmise juhul kui VRKS-is ei ole sätestatud teisiti.
2.	Esitatud Wordi dokumendis Eelnõu § 7 lõige 3 Ettepanek kaitse saanu vastuvõtt ära kaotada. SKA roll on korraldada taotlejate vastuvõtt ennekoike majutuskeskuse najal ning sealt välja kolimine. Seega meie hinnangul ei ole vajalik kaitse saanute vastuvõttu eraldi välja tuua.	Arvestatud
3.	Eelnõu § 14, § 29 lõige 2 (saatjata alaealise taotleja esindamine). SKA ei nõustu kavandatud muudatusega järgmistel põhjustel. 2.1. Regulatsioon on ebaselge ja jääb	Arvestatud Täname põhjaliku sisendi eest. 2.1. Tuleb märkida kahte aspekti,

¹ Käesolev kooskõlastustabel kajastab kaasatud asutuste märkuseid ja tagasisidet, mis on esitatud eelnõu kavandile, mille osas palus Siseministeerium esitada põhimõttelised vastuolud eelnõu kavandis püstitatud lahendustele. Sotsiaalministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusametit kaasati ka täiendavalt, sest SoM valitsemisalal on oluline roll vastuvõtutingimuste regulatsiooni väljatöötamisel. Seega on teistele osapooltele ülevaate andmiseks tabelis kajastatud SoM-i ja SKA esialgsed märkused ning ka täiendav tagasiside parandatud eelnõu kavandile. Lisaks, kuna kooskõlastustabeli lisamine ei ole eelnõu (esimesele) kooskõlastusringile esitamisel nõutav, oleme kasutanud võimalust püstitada partneritele ka küsimusi, mille vastuseid saaksime edaspidises menetluses arvesse võtta.

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<p>arusaamatuks, mis vahe on saatjata alaealise <i>esindamisel</i> ja <i>eestkostja ülesannete täitmisel</i>. Millised õigused ja kohustused on esindajal ning kust need tulenevad? Kui esindamise all peetakse silmas sisuliselt eestkostja ülesannete täitmist, siis eeskostega seonduvaid küsimusi reguleerivad PKS ja TSMS ning jääb ebaselgeks, millist probleemi selle juures lahenda soovitakse.</p> <p>2.2. Kehtiva õiguse kohaselt täidavad eestkostega seonduvaid ülesandeid kohtu poolt määratud eestkostjad (s.h vajadusel ajutised eestkostjad, TSMS § 555) ja kuni eestkostja määramiseni kohalikud omavalitused (PKS § 176). SKA-l ei ole eestkoste teostamisega seonduvat pädevust ja sellise ülesande lisamine eeldab uue ööpäevaringse avaliku teenuse loomist ja eestkoste üldregulatsiooni üle vaatamist. Oleme seisukohal, et sellise muudatuse juures tuleks kaaluda alternatiivseid lahendusi ja nendega kaasnevat mõjusid eelarvele. Näiteks jääb ebaselgeks, miks on vajalik anda tänane PPA ülesanne SKA-le ja miks ei ole kaalutud kohalike omavalitsuste juba olemasoleva kompetentsi kasutamist.</p> <p>2.3. Saatjata alaealsed on LasteKS § 26 tähenduses käsitletavat <i>abivajava lapsena</i> ning juhtumikorralduse raames tehtavad toimingud (abivajaduse hindamine, juhtumikorralduse algatamine, juhtumiplaani koostamine, võrgustikutöö rakendamine jm) on täna ennekõike KOV igapäevased tegevused ja seda kõigile abivajavatele lastele abi osutamisel. Arvestades juhtumikorralduse ja lapse abistamise terviklikkuse põhimõtet oleks saatjata alaealise juhtumikorralduse vastutuse andmine KOV-le SKA hinnangul loogiline.</p> <p>2.4. Juhul kui saatjata alaealise</p>	<p>põhimõtteliselt ei ole meie hinnangul tegu esindaja ja eestkostja mõistete konfliktiga. Kehtiv VRKS sätestab, et saatjata alaealist esindab PKS-i alusel eestkostja õigusi teostav isik. Teise olulise aspektina tuleb märkida, et riigil on tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artiklist 23 kohustus tagada saatjata alaealisele esindaja, kes täidab nimetatud määruuses sätestatud esindaja ülesandeid. Sama tuleneb ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1346 (vastuvõtutingimuste kohta) artiklist 27, mille peame Eesti õigusesse üle võtma. Oleme nõus, et PKS-is sätestatud eestkoste instituut täidab ära eelnimetatud määruuses ja direktiivis sätestatud esindaja rolli.</p> <p>Eelnõud tuleb tõlgendada ja peale seadusena jõustumist rakendada koosmõjus EL ühise varjupaigasüsteemi õigusaktidega. Seega ei ole saatjata alaealise esindamise näol tegu talle osutava õigusabiga haldusmenetluses vaid näiteks ongi saatjata alaealise esindaja roll tagada, et saatjata alaealisele õigusabi antakse. Saatjata alaealise esindaja ülesanded rahvusvahelise kaitse menetluses ja tema rollide erinevus saatjata alaealise õigusnõustajast on toodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikli 23 lõikes 6.</p> <p>2.2. ja 2.3. Eelnõus ei ole jäetud kasutamata KOV-i olemasolev kompetents. Eelnõuga kavandatud SKA ülesanne oli luua mehhanism olukordadeks, kus KOV ei suuda täita temale lasuvat eeskostja rolli (kavandatud § 14 lõige 1: „Sotsiaalkindlustusamet võib esindada saatjata alaealist või sõlmida saatjata alaealise esindamiseks lepingu füüsilise või juriidilise isikuga, <u>kui valla- või</u></p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<p>esindamine all peetakse silmas tema esindamist PPA haldusmenetluses, siis tuleb arvestada, et SKA ei ole pädev esindama isikuid haldusmenetlustes. Eriti teiste haldusorganite haldusmenetlustes, mis jäävad väljapoole sotsiaalvaldkonda, kus SKA-l puudub sisuteadmine. SKA pädevuses on sotsiaalteenuste osutamine, korraldamine ja hüvitiste maksmine. Isiku esindamine haldusmenetluses ei ole sotsiaalteenus, vaid õigusabi teenus (vt RÕS § 4 lõige 3 punkt 6), mille kättesaadavuse tagamist korraldab Justiits- ja Digiministeerium. SKA kaudu sama ülesande täitmine oleks uue dubleeriva teenuse loomine.</p> <p>2.5. Eelnõu lahendus ei arvesta SKA võimaliku rollikonfliktiga. Sarnaselt PPA-le ei saa SKA olla samaaegselt lapse esindaja ja talle teenuse osutaja/korraldaja. Näiteks on SKA ülesandeks osutada saatjata alaealisele majutuskeskuse teenust, mistõttu tekiks SKA-l saatjata alaealisele teenuse osutamisel ja alaealise esindamisel huvide konflikt. Lisaks kaasneks sellise muudatusega olukord, kus SKA peaks hakkama esindama saatjata alaealist enda poolt läbiviidavas haldusmenetluses (SHS § 126² lõige 2 ja § 45⁹ lõige 4 punkt 2).</p> <p>2.6. Ei ole selge millistes situatsioonides on saatjata alaealist vajalik esinda, mida ei ole võimalik lahendada juba toimivate lahenduste (nt KOV, õigusabi) pinnalt. Seejuures, kas on kaalutud varianti, et erandolukorras saaks saatjata alaealise paigutada majutusele (ilma esindajaid vahele segamata) ja jätkata menetlustoimingutega kui esindaja osalemine on võimalik?</p> <p>2.7. Isegi kui saatjata alaealist võiks esindada mõni teine volitatud isik, jääb ebaselgeks, miks on vaja VRKS § 17</p>	<p><u>linnaavalitsus ei saa saatjata alaealise välismaalase eestkostja ülesandeid täita.</u>“.</p> <p>On tõsi, et kehtiva VRKS-i järgi on PPA-l võimalus sõlmida saatjata alaealise esindamiseks lepinguid. Seda võimalust ei ole kordagi kasutatud, samuti peame mõistlikuks, et asutused lähtuvad ka Euroopa ühise varjupaigasüsteemi õigusaktide rakendamisel oma põhiülesannetest. Lastekaitseteenuste korraldamine on SKA põhimääruse järgne ülesanne, meie hinnangul ei saa jaatada, et SKA-l puudub igasugune roll saatjata alaealiste esindamisel või esinduse korraldamisel.</p> <p>2.4. Eespool tagasisides märkisime, et tegu ei ole õigusabi osutamisega, kuid esindus peab saatjata alaealisel olema ka haldusmenetluses. Samuti peab haldusmenetluses olema ka õigusnõustaja.</p> <p>2.5. Oleme nõus, et Euroopa ühise varjupaigasüsteemi õigusaktide rakendamisel ei saa täielikult rollikonflikte välistada. Selgitame, et SiM eesmärk oli lõppastmes tagada, et saatjata alaealise huvid rahvusvahelise kaitse menetluses on tagatud, ka juhul kui asjaomane KOV ei saa seda rolli täita. Arvestasime, et saatjata alaealisele vastuvõtutingimuste osutamine on kohustuslik, seega ei pidanud me võimaliku rollikonflikti määravaks.</p> <p>2.6. Saatjata alaealist on vaja esindada kõikides olukordades, milleks Euroopa ühise varjupaigasüsteemi õigusaktid Eestit kohustavad. Ehk olukorrad, kus riik teeb saatjata alaealise suhtes toiminguid ja otsuseid. Jätkuvalt rõhutame, et tegu ei ole õigusabiga. Materiaalsete vastuvõtutingimuste osutamisega nagu majutus, toitlustamine, vajadusel arstiabi või esmatarbevahendite andmisega tuleb</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<p>lõike 11 regulatsiooni muuta ja miks ei võiks selles osas üle vaadata kohalike omavalitsuste ülesandeid. Võib eeldada, et saatjata alaealised saavad alati mõnda KOV-i, kes täidab just esmatasandi lastekaitse tööga seonduvaid ülesandeid.</p>	<p>alustada koheselt ja need tegevused ei sõltu sellest, kas KOV või kavandatu kohaselt ja erijuhtudel SKA, on jõudnud määrata saatjata alaealisele esindaja.</p> <p>2.7. Arvestame tehtud märkust ja põhjendusi, kuid palume SoM-il ja SKA-l jätkuvalt kaaluda, kas selline seadusega antud võimalus SKA-l asuda KOV-i asemele oleks siiski saatjata alaealiste huvide kaitseks vajalik. Muutsime sätte asukohta ja täpsustasime, et SKA saaks asuda KOV-ile tuge pakkuma massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras või muul juhul kui valla- või linnavalitsus ei saa ettenägematult suure koormuse tõttu saatjata alaealise välismaalase eestkostja ülesandeid täita. Seda põhjuselt, et kuigi riigis tervikuna ei pruugi teatud arvu saatjata alaealiste välismaalaste saabumine põhjustada hädaolukorda, võib see põhjustada olukorra, kus asjaomane KOV ei suuda alaealiste eestkoste ülesandeid tulemuslikult täita. Peame mõistlikuks, et riigil oleks pädevus ja võimalus asjaomasele KOV-ile toe pakkumiseks.</p>
4.	<p>Täiendatud SKA märkused eelnõu § 14 kohta Wordi dokumendis</p> <p>Kas siia ei oleks mõistlik tuua 3 lg 1 analoog sisse? Tavaolukorraks?</p>	<p>Mitte arvestatud</p> <p>Kui on silmas peetud § 13 lõiget 1, mille kohaselt kohaldatakse alaealise esindamisele perekonnaseaduses sätestatud, siis see kohaldub ka saatjata alaealise esindamisele. Seega ei ole vajalik sätet §-s 14 korrata.</p>
5.	<p>Eelnõu § 19 lõige 5. SKA ei nõustu muudatusega ja teeme ettepaneku jääda VRKS § 15¹ lõikes 2 toodud sõnastuse juurde. Seda põhjusel, et eelnõu § 19 lõike 2 kohaselt peetakse erivajaduse all silmas väga erinevaid asjaolusid, mille kõigi tuvastamine ei kuulu SKA pädevusse. Seejuures ei saa SKA näiteks puude raskusastet kehtiva õiguse järgi tuvastada kui puudub ajutine kaitse või elamisluba vmt.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>SKA vastutab materiaalsete vastuvõtutingimuste eest. Muutsime sõnastust vastavalt ettepanekule ja eemaldasime SKA kui ühe haldusorgani, kes erivajaduse tuvastamisele kaasatakse. Siiski ei muuda sõnastuse muutmine asjaolu, et SKA on üks peamisi partnerasutusi, keda PPA kaasab, sest kõige suurema tõenäosusega on erivajadusega taotleja SKA</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		majutusel.
6.	<p>Täiendatud SKA märkused eelnõu § 21 lõike 5 kohta Wordi dokumendis.</p> <p>§ 43 teenused vastavad §44 sätestatule ja siis pigem sõnastuses, et „juhul kui SAV suunatakse asendushooldusele või täisealise sugulase juurde, siis on talle tagatud seaduse §44/§43 nimetatud teenused.“</p> <p>Kuna seal on ka kohanemisprogramm, siis seda meie ei taga ning asendushooldusel olijatega on vaja ennekoike viia vastavusse</p>	Arvestatud
7.	<p>Eelnõu § 29 lõige 1 punkt 3 ja lõige 2, § 98 punktid 4 – 6. SKA ei pea võimalikuks saatjata alaealise esindamise ülesande üle võtmist (vt siinkohal selgitused punkti 1 juures). Juhul kui esindamise all peetakse silmas sisuliselt eestkostega seonduvat, siis tuleks teavitamisega seonduv ühtlustada PKS § 171 lõikega 2.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>SKA ei võta üle saatajata alaealise esindamise ülesannet. Siiski on SKA-l ülesanne teavitada KOV-i vajadusest esindaja määrata. SKA ülesanne on määrata lapsele majutuskoh, seega teab SKA, millist KOV-i teavitada. Mis puudutab analoogiat PKS § 171 lõike 2 sõnastusega, siis oleme seisukohal, et VRKS sätestab kohustuse teha konkreetsed toimingud asjaomastel asutustel rahvusvahelise kaitse menetluse läbiviimisel. PKS § 171 lõige 2 ja VRKS-i kavandatu ei ole omavahel vastuolus. Oleme nõus, et PKS § 171 lõige 2 kohaldub ka asjaomasel juhul, kuid üldreeglina avastatakse Eestisse saabunud saatjata alaealine välismaalane peale riigipiiri ületamist ehk tema esmased kokkupuuted Eesti riigiga on PPA ja SKA kaudu.</p>
8.	<p>Täiendatud SKA märkused eelnõu § 32 lõike 2 kohta Wordi dokumendis.</p> <p>Ettepanek sõnastuseks: kui välismaalasele on antud rahvusvaheline kaitse, osutab SKA temale kaasabi KOV üksusesse elama asumisel vastavalt käesolevas seaduses sätestatule. Sõnastus ühtlustub §78</p>	Arvestatud
9.	<p>Täiendatud SKA märkused eelnõu § 43 lõike 2 ja 9 kohta Wordi</p>	Arvestatud

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<p>dokumendis.</p> <p>Lõige 2:</p> <p>Jätkuvalt siit selle viiks välja ja juba siis nt mõistete juurde, seal on ta koos erisusega.</p> <p>Lõige 9</p> <p>Kõikidel ei ole ju esindajat? Keda siis teavitama peab? (kas õigusaktist ei tulene, et esindaja on ainult teovõimetus isikul, muul juhul õigusnõustajalt)</p>	<p>SKA käsitus kui <i>materiaalsete vastuvõtutingimuste osutaja</i>, tõstetud eelnõu algusesse. Õige tähelepanek lõike 9 osas, <i>õigusnõustaja</i> asendatud <i>esindajaga</i>.</p>
10.	<p>Täiendatud SKA märkused eelnõu § 44 lõike 4 kohta Wordi dokumendis.</p> <p>1. Ettepanek kustutada sõna „oma“ , kuna reaalselt isikut ei seota ühegi majutuskohaga vaid läheb otse väljaspool keskust olevasse lahendusse (ise leitud, sõber vms)</p> <p>2. Ettepanek lisada juurde või eraldi lõige: „PPA teavitab materiaalse vastuvõtutingimuste osutajat, kui elamisloa taotleja elab väljaspool majutusk kohta“</p> <p>Kas oleks oluline selleks määrata teavitamisaeg, et edasist tegevust saaks alustada (hetkel lg 5 tegevused)</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Eraldi tähtaega teavituseks ei sätestanud, teavitama peab loa andmisel ehk viivitamatult. Edaspidi on võimalik lahendada tehniliselt viisil, et RAKS edastab automaatteavituse.</p>
11.	<p>Eelnõu § 45 lõige 4 ja § 71 lõiked 2 – 4. Teeme ettepaneku jääda VRKS §-s 34 ja §-s 62 kokku lepitud SKA ja PPA vaheliste pädevuste/ülesannete jaotuse juurde. Eelnõus kirjeldatud pädevuste muutmise kaasaegselt SKA-le täiendavad ülesanded, mis eeldavad katteallikaid ja ressursse. Kuivõrd nii rahvusvahelise katse ja elamisloa taotlus esitatakse PPA-le oleks loogiline, et isiku võimalus viibida väljaspool majutusk kohta oleks hinnatud ära enne seda kui ta saabub majutusk keskusesse. Suunamise majutusk keskuse teenusele teeb PPA ning väljaspool keskust elamise võimalikkust on mõistlik hinnata PPA poolt vältimaks inimese asjatut</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Võtame arvesse, küll aga peame mõistlikuks säilitada eelnõus toodud regulatsioon, kus majutuskoha KOV üksuse territooriumilt lahkumisest teavitatakse või asjakohasel juhul taotletakse selleks luba, materiaalse vastuvõtutingimuste osutajalt.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	suunamist teenusele, mida ta ei vaja.	
12.	<p>Täiendatud SKA märkused eelnõu § 45 lõike 5 kohta Wordi dokumendis.</p> <p>Tähelepanek: Kas siin ei või lähtuda samast loogikast mis majutuskeksuse puhul – st kustutada terve punkt?</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Eeldame, et käesoleva ja ka varasema, majutuskeskuse kohta käiva ettepaneku eesmärk oli vältida eelnõus sätestatud dubleerivaid tingimusi majutust pakkuvale lepingupartnerile (osutada teenust isiku kaudu, kes oskab eesti keelt ja ei ole karistatud). Eeldame, et ettepanek lähtus sellest, et majutust tuleks käsitleda sotsiaalteenusena SHS tähenduses ehk tegevus on loakohustuslik ja kehtiv karistus välistab teenuse osutamise ning eesti keele oskuse nõuded tulenevad keeleseadusest. Arvestame hetkel tehtud ettepanekut, kuid palume SKA-l ja SOM-il üle kontrollida, kas SHS ja keeleseaduse nõuded on vahetult kohaldatavad ka eelnõu kohaste materiaalseste vastuvõtutingimuste pakkumisel.</p>
13.	<p>Täiendatud SKA märkused eelnõu § 47 lõike 1 kohta Wordi dokumendis.</p> <p>Võtta välja säte, mille kohaselt võib transporditeenuse osutamise asendada rahalise toetusega.</p> <p>Jääme tänase mudeli juurde inimeste puhul, kes on menetlustoimingute ajal majutuskeskuses. SKA katab kulu, et tagada, et inimesed päriselt menetlustoimingute juurde jõuavad.</p>	<p>Arvestatud</p>
14.	<p>Täiendatud SKA märkused eelnõu § 47 lõike 5 kohta Wordi dokumendis.</p> <p>Meile oluline. Ettepanek: kasutada praeguse lg 5 asemel sõnastusi, mis tulenevad SHS§131, st:</p> <p>„Perekonna teise ja iga järgmise täisealise liikme toimetulekupiir on 80 protsenti perekonna esimese liikme toimetulekupiirist.</p> <p>Perekonna iga lapse toimetulekupiir on 120 protsenti perekonna esimese liikme</p>	<p>Arvestatud</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	toimetulekupiirist“.	
15.	<p>Täiendatud SKA märkused eelnõu § 48 lõike 3 kohta Wordi dokumendis.</p> <p>MEILE OLULINE! Jääme 11.04 esitatud ettepaneku juurde:</p> <p>„Vastuvõtutingimusi on võimalik piirata ulatuseni, mis on võrdne kehtiva vältimatu sotsiaalabi põhimõtetega. Piirata ei saa tervishoiuteenuste osutamist“</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Sõnastatud järgmiselt: <i>„Vastuvõtutingimusi võib piirata ulatuseni, mis on võrdne kehtiva vältimatu sotsiaalabi põhimõtetega. Piirata ei saa tervishoiuteenuste osutamist.“.</i></p>
16.	<p>Täiendatud SKA märkused eelnõu § 48 lõike 5 kohta Wordi dokumendis.</p> <p>Ettepanek täpsustada sõnastust, meile ei ole päris arusaadav.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Täpsustasime, et PPA võib teha vastuvõtutingimuste piiramise otsuse kooskõlastatult SKA-ga ja ainult üleandmise otsuse korral nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1346 (vastuvõtutingimuste kohta) artiklis 21.</p>
17.	<p>Eelnõu § 49 ja § 59 lõige 10</p> <p>§49 ja §58 lg (10) kattuvad, kas peabki nii olema?</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Ei pea kattuma, teenused <i>Eestis viibimisel</i> tuleb tagada ka kinnipidamisel. Eelnõu § 59 lõige 10 jäetud välja.</p>
18.	<p>Täiendatud SKA märkused eelnõu § 69 kohta Wordi dokumendis.</p> <p>Ettepanek: Ühildada §49ga – massilise sissereände tingimustes tagatavate teenustega.</p>	<p>Arvestatud</p>
19.	<p>Täiendatud SKA märkused eelnõu § 70 lõigete 2 ja 3 kohta Wordi dokumendis.</p> <p>1. Ettepanek: Ühildada §44 lg 4, st et inimene saab eldada väljaspool majutuskeskust menetlustoimingute ajal PPA loal, mitte SKA loal.</p> <p>2. Ettepanek: korrastada sõnastust:</p> <p>„PPA teavitab materiaalse vastuvõtutingimuste osutajat, kui elamisloa taotleja elab väljaspool majutuskoha“</p> <p>Ajaline määratlus vastavalt §44 tehtud ettepanekule</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Ajalise määratluse kohta täpsustame seletuskirjas, et teavitus tuleb teha loa andmisel ehk viivitamata.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
20.	Täiendatud SKA märkused eelnõu § 78 kohta Wordi dokumendis.	Arvestatud Võtsime arvesse kõik muudetud sõnastused seoses kaitse saajale osutavate teenustega.
21.	Täiendatud SKA märkused eelnõu § 81 lõike 4 kohta Wordi dokumendis. tähelepanek: jääme 11.04 saadetud ettepaneku juurde - kaotada „kasutama tugiisiku teenust, kui see on talle määratud“ Eraldisesiva funktsioonina seda kohustust ei ole mõistlik täita. Kattub §78 lg 4 funktsioonidega. Täiendavalt antud sõnastus tekitab segadust SHSi raames määratletud tugiisikuga.	Arvestatud
Sotsiaalministeerium		
22.	Ei nõustu SKAle eelnõu § 14 lg-tega 1 ja 7, § 29 lg 1 punktiga 3 ja lg-ga 2 ning nendega seondult § 68 lg-ga 1 pandud SAVide esindamise ja sellega seotud kohustustega. Saame aru nii, et vajadus SAVi esindamiseks kellegi teise kui KOVi poolt võib tekkida eelkõige kahes erinevas olukorras: <ul style="list-style-type: none"> - SAV saabub Eestisse ja vajab esindajat ajal, mil KOVi ei ole võimalik kätte saada (nt öösel, nädalavahetusel, riigipühadel); - nt massilisest sissērändest põhjustatud hädaolukorras vms olukorras, kui ühte või mitmesse KOVi saabub korraga palju SAVe ning KOVil pole ressursi neid kõiki esindada. Ka mõistame, et olukorras, kus KOVil pole võimalik SAVi esindada ning selle ülesande peaks enda kanda võtma mõni riigiasutus, võib SKA olla selleks sobivaimd valik. Samas on eelnõu praegune sõnastus SKAle sellise kohustuse paneku eeltingimuste osas selgelt liiga üldine, kohustades SKAd sellist rolli võtma alati, kui KOV ei saa SAVi eestkostja ülesandeid täita, sellist	Arvestatud Nagu eespool SKA märkusele antud tagasisides, oleme nõus, et saatjata alaealiste esindamine kitsamalt piiritletud tingimustes (nagu massilisest sissērändest põhjustatud hädaolukord) võib olla vajalik.

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	KOV-i poolset võimatust samas kuidagigi täpsustamata. See ei ole SKA ülesandeid, pädevust ja ressursi arvestades mõistlik. Vajab täiendavat arutelu, kas SKA võiks võtta sellise kohustuse konkreetsetes kitsamalt piiritletud tingimustes (nt massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras, kui ühte või mitmesse KOVi saabub korraga palju SAVe).	
23.	<p>Ei nõustu eelnõu § 14 lg-ga 2 SKA-le pandud kohustusega hinnata SAVi esindaja usaldusväarsust.</p> <p>SAVi esindaja on lastekaitseaduse (LasteKS) mõttes kas lastekaitsetöötaja või lapsega töötav isik. Lastekaitsetöötaja suhtes kehtivad nõuded ning nii lastekaitsetöötajana kui lapsega töötava isikuna töötamise piirangud (kriminaalkorras karistatuse puudumine LasteKSis loetletud süütegude eest) on LasteKSis sätestatud. Kui esindajaks on advokaat, tulenevad vastavad nõuded advokatuuriseadusest. Puudub nii sisuline vajadus kui ressurss selleks, et SKA hakkaks hindama kõigi SAVide esindajate (sh ka eestkostjate?) usaldusväarsust.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Võttes arvesse SoM-i ja SKA tagasisidet, on esindaja (ehk KOV eestkostja) usaldusväarsuse tagamise kohustus pandud asjaomasele KOV-ile. Eeltoodu ei tähenda, et esindaja usaldusväarsust peaks igakordselt hindama, küll peab riik tervikuna tagama, et ükski Eestis viibiva välismaalasest lapse esindaja tegutseb lapse parimates huvides. Sellega seonduvalt peame võtma Eesti õigusesse üle ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1346 (vastuvõtutingimuste kohta) artikli 26 lõikes 6 sätestatud esindajale ette nähtud nõuded. Kavandatu kohaselt olime arvestanud, et eelnõus ei ole vajalik korrata LasteKS toodud nõudeid, kuid arvetades esitatud tagasisidet, oleme teinud vastava viite. Lisaks, direktiivi kohaselt peab esindaja olema alaealise esindamiseks sobiv. Sobivust ei ole direktiivis üheselt määratletud, kuid SiM hinnangul saab sobivust sisustada läbi kehtivas VRKS-is toodud määratlusele, mille kohaselt peab saatjata alaealise esindaja olema usaldusväärne ning tal peab olema saatjata alaealise esindamiseks vajalikud teadmised ja oskused. Seega on tagatud, et saatjata alaealise esindamiseks sobivad kõik KOV-i vastavad töötajad, kes esindavad esindust vajavaid lapsi ka muudes menetlustes.</p>
24.	Täiendatud märkused, esitatud Wordi dokumendis. Eelnõu § 14 lõige	Arvestatud

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<p>1</p> <p>Meie ettepanek on jätta viide LasteKSile välja, sest see kohaldub lastekaitsetöötajatele ja lastega töötavatele isikutele niigi, ka ilma sellekohase viiteta. Ka meie varasema kommentaari mõte ei olnud vastava viite lisamine, vaid tähelepanu juhtimine, et nõuded esindajale tulenevad ka LasteKSist. Lisatud sõnastusest jäi lisaks ka eksitav mulje, nagu LasteKSis sätestatud piirangud just ei kohalduks, aga eelduslikult on mõte olnud siiski vastupidine.</p> <p>Lõige 4: Selle lause võiks pigem lisada lg-sse 2, kuna seondub sellega, mida tuleb esindaja määramisel arvestada.</p>	
25.	<p>Täiendatud märkused, esitatud Wordi dokumendis. Eelnõu § 14 lõige 2</p> <p>Nagu 29.04 kohtumisel rääkisime, palume seletuskirjas need menetlustoimingud välja tuua. Sõnastada: „<i>Saatjata alaealise esindamisel peab esindaja alaealisega enne tema osalemist nõudvate menetlustoimingute läbiviimist kohtuma. Selliste menetlustoimingute tegemisel viibib esindaja menetlustoimingute tegemise juures ja võtab arvesse alaealise enda seisukohti oma vajaduste kohta.</i>“.</p>	Arvestatud
26.	<p>Täiendatud märkused, esitatud Wordi dokumendis. Eelnõu § 14 lõige 4.</p> <p>Selle lause võiks pigem lisada lg-sse 2, kuna seondub sellega, mida tuleb esindaja määramisel arvestada.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Kuna numeratsioon on muutunud, siis ilmselt peetud silmas lõiget 1.</p>
27.	<p>Täiendatud märkused, esitatud Wordi dokumendis. Eelnõu § 14 lõige</p>	Arvestatud

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<p>5.</p> <p>Meie ettepanek on kohaldada SAVide eestkoste puhul üldregulatsiooni ehk näha ette, et järelevalvet eestkostja/esindaja rolli täitmise üle teostaks kohus, mitte SKA. Ilma täiendava regulatsioonita puuduvad SKAl õigused ja võimalused kaebust sisuliselt lahendada, sh õigus teha esindajale või selle määranud KOVile ettekirjutusi teha vms ning ilma selleta on kaebuse esitamise õigus praktiliselt sisutühi. Ka tekib sellise rolli SKAle andmisel probleem eelnõu § 14 lg 7 kontekstis, kus SKAl tekib üheaegselt esindajana ja kaebuse lahendajana rollikonflikt. Seega me kindlasti ei poolda praegust sõnastust, mille kohaselt esitatakse vastav kaebus SKAle.</p> <p>Meie hinnangul on kaebuse esitamise õiguse kohta info andmise kohustus hõlmatud eestkostja kohustustega ning seetõttu poleks ka seda vajalik eraldi eelnõus sätestada. Kui SiM seda direktiivi nõuete täitmiseks siiski vajalikuks peab, tuleks välja tuua ka see, et käesolevas lõikes nimetatud info andmine SAVile on eestkostja kohustus, praegusest sõnastusest see ei selgu.</p>	
28.	<p>Täiendatud märkused, esitatud Wordi dokumendis. Eelnõu § 14 lõige 7.</p> <p>Teeme ettepaneku asendada "ettenägematult suure koormuse tõttu" "ettenägematult suure saatjata alaealiste välismaalaste arvu tõttu", et oleks selge, et me räägime mitte igasugusest suurest koormusest, vaid just sisserändajate või SAVide suurest arvust tulenevast suurest koormusest.</p> <p>Sõnastada järgmiselt:</p> <p><i>„Massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras või muul juhul, kui valla- või linnavalitsus ei saa ettenägematult suure saatjata alaealiste</i></p>	Arvestatud

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<i>välismaalaste arvu tõttu saatjata alaealise välismaalase eestkostja ülesandeid täita, võib Sotsiaalkindlustusamet kuni perekonnaseaduse alusel eestkostja määramiseni täita saatjata alaealise t eestkostja ülesandeid või sõlmida selleks lepingu füüsilise või juriidilise isikuga.“.</i>	
29.	<p>Täiendatud märkused, esitatud Wordi dokumendis. Eelnõu § 54 lõige 1.</p> <p>Kustutada lõige 2 ja luua loetelu lõikesse 1.</p> <p>Meie hinnangul vastab selline sõnastus paremini kooskõlastustabelis viidatud direktiivi sättele. Direktiivi art 13 lg 2 punktid a ja b ei ütle meie hinnangul mitte seda, et nendes kirjeldatud juhtudel on alaealise kinnipidamine alati tema parimates huvides, vaid et kui nendes kirjeldatud olukordades on alaealise kinnipidamine tema parimates huvides, siis võib seda teha. Varasemalt välja pakutud lg 2 sõnastus meie hinnangul direktiivi eelviidatud sätetele ei vasta.</p>	Arvestatud
30.	<p>Ei nõustu eelnõu § 55 lg-tes 2 ja 5 alaealise kinnipidamise kohta sätestatuga ning peame vajalikuks eelnõu § 59 lõikes 10 toodud loetelu täiendamist.</p> <p>Nimetatud kommentaarid ja täiendusettepanek on lisatud kommentaaridena Wordi faili.</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p> <p>Wordi failis on ettepanek jätta välja eelnõu § 55 lõige 2. Selle sättega võtame üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1346 (vastuvõtutingimuste kohta) artikli 13 lõike 2 punktid a ja b. Juhul kui seda sätet ei oleks üle võetud, kohalduks alaealiste kinnipidamisele üldregulatsioon. Siseministeeriumi eesmärk ei ole sätestada täiendavaid võimalusi laste kinnipidamiseks, kuid lisaks kohustusele võtta üle direktiivi, peame ka põhimõtteliselt oluliseks, et laste kinnipidamise lubatavusele kohalduksid rangemad tingimused. Oleme avatud ettepanekutele, kui SoM näeb direktiivi üle võtmiseks täiendavaid võimalusi või paremaid sõnastusi.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		<p>Eelnõu § 55 lõikes 5 on üle võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1346 (vastuvõtutingimuste kohta) artikli 13 lõike 3 teine lõik. Kommenteeritud Wordi dokumendis olete leidnud, et nimetatud säte ei ole kooskõlas järgneva paragrahviga, mis kohustab kinnipidamisel arvestada perekonna ühtsust. SiM hinnangul sellist vastuolu ei esine, pidades kinni saatjata alaealist täiskasvanutest eraldi, siis tuleb tagada saatjata alaealise ja tema teiste alaealiste perekonnaliikmete ühtsus. Juhul kui alaealisega koos on täiskasvanud perekonnaliige, siis eeldatakse, et tegu ei ole saatjata alaealisega. Igal juhul tuleb käituda lapse parimates huvides.</p> <p>Arvestame eelnõu § 59 lõikes 10 toodud loetelu täiendamist seoses haridusele juurdepääsuga.</p>
31.	<p>Tervisekassale hetkel säilivad need kohustused, mis on sätestatud kehtivas ministri määruses, st seotus kinnipidamiskeskusega einekõike. Ettepanek eelnõus viidata ministri määrusele „Rahvusvahelise kaitse taotleja ja väljasaadetava tervishoiuteenused“.</p>	<p>Arvestatud osaliselt</p> <p>Märkuse eesmärk on ilmselt säilitada Tervisekassa senised kohustused, sellel eesmärgil on tehtud eelnõus vajalikud muudatused. Juhul kui saame ettepanekust õigesti aru, siis me ei poolda asutuste ülesannete sätestamisel lahendust, kus viitame madalama õigusjõuga õigusaktile.</p>
32.	<p>Eelnõu § 40. Teeme ettepaneku kaaluda VRKS perekonnaliikme tähtajalise elamisloa taotlejale ja elamisloa saanule laienevad kohustused ja õigused ühtlustada kaitse taotleja/saanu õigustega. Seeläbi ennetame olukordi, kus inimene võib jääda isolatsiooni või staatusest tulenevalt saada vähemas mahu teenuseid, kui tal nende järgi tegelikult on vajadus. Samas küsimus on, et kas antud elamisload eraldiseisvana on üldse enam praktika.</p>	<p>Oleme seisukohal, et kuna õiguste laiendamine täiendavale sihtgrupile toob kaasa rahalisi kohustusi eelkõige SoM valitsemisalale, siis peate seda vajadust ise hindama. Ühelt poolt oleme nõus, et täiendavate teenuste pakkumine suurendab tõenäoliselt kaitse saaja perekonnaliikme toimetulekut ja kohanemist ning seeläbi on Eesti turvalisus paremini tagatud. Teisalt, tegemist ei ole kaitse taotlejate või kaitse saajatega vaid isikutega, kelle suhtes kasutatakse perekonna taasühinemise õigust. Selles aspektis on tegu sarnaste isikutega nagu teised välismaalased, kes pererände kaudu Eestisse saavad ning</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		nad suunatakse uussisserändajaten kohanemisprogrammis osalema. Juhul kui ettepanek on võimaldada neile rohkemaid teenuseid, siis ei ole SiM selle vastu arvestades just eeltoodut Eesti turvalisuse tagamise kohta.
33.	Eelnõu peatükk 6. Ettepanek on viia antud peatükist ajutise kaitse saanud (AJK) puudutav täismahus peatüki 5, mis käsitleb ajutist kaitset. Eraldi arutelu on vajalik seoses AJKdele laienevatele meetmetele, mis ei ole sätestatud §82. Meie hinnangul AJK ennekoike kriisimeede ja sellest tulenevalt oluline mõtestada, kas ilmtingimata tahame seaduse alusel võtta riigile faktilise kohustuse osutada tagada AJK saanutele kõiki samu hüvesid, mis sätestatud peatükk kuues rahvusvahelise kaitse saanutele.	SiM ei ole vastu ettepaneku arvesse võtmiseks. Sellest hoolimata palume täpsemat sisendit, et millistest teenustest ajutise kaitse skoobis olevad välismaalased peaksid jääma ilma või milliseid teenuseid tuleks neile täiendavalt pakkuda, sest eeskätt tegu SKA pakutavate teenustega.
34.	Wordi dokumendis esitatud märkused ja ettepanekud	Arvestasime võimalikult suures mahus, kuid kuna vastuvõtutingimused ei ole SiM valdkond, ei teinud põhimõttelisi muudatusi.
Riigikantselei		
35.	Riigikantselei esitas märkused eelnõu wordi dokumenti kommentaaridena. SiM ja Riigikantselei on esitatud märkused koos läbi vaadanud. Peamine tähelepanek oli, et eelnõus tuleks rohkem ja täpsemalt kajastada direktiivi 2024/1346/EL tingimusi ja nõudeid.	Riigikantselei ettepanekutega on suuresti arvestatud, töötasime direktiivi 2024/1346/EL uuesti läbi ja eelnõud on täiendatud. Jätkuvalt ootame ettepanekuid kõikidelt osapoolelt, kes leiavad, et direktiivi 2024/1346/EL tuleb täpsemalt üle võtta.
Õiguskantsler		
36.	VRKS 1. peatüki 3. jao § 7 lõige 6 (mustandi lk 4): „Õiguskantsler teostab täidab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikli 43 lõikes 4 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1356 (taustakontrollide kohta) artiklis 10 nimetatud põhiõiguste seire ülesannet.“ Asendada sõna „teostab“ sõnaga „täidab“.	Arvestatud

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
37.	<p>ÕKS täiendamise puhul paluksime tungivalt kaaluda – kui see on vähegi vajalike normitehniliste nõuete jm-ga ühildatav – praegusest lühemat sõnastust:</p> <p>a. Mustandi lk 65:</p> <p>§ 100. Õiguskantsleri seaduse täiendamine</p> <p>Õiguskantsleri seaduse § 1 täiendatakse lõikega 12 järgmises sõnastuses:</p> <p>”(12) Õiguskantsler täidab sõltumatu järelevalveasutuse ülesandeid, mis on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1356, millega kehtestatakse kolmanda riigi kodanike taustakontroll välispiiridel ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240 ja (EL) 2019/817 (ELT L, 2024/1356, 22.05.2024), artiklis 10 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1348, millega luuakse rahvusvahelise kaitse ühine menetlus liidus ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2013/32/EL (ELT L, 2024/1348, 22.05.2024), artikli 43 lõikes 4.“</p> <p>b. Alternatiivina pakuksime ÕKS-i täiendava sätte sõnastust analoogselt uue VRKS 1. peatüki 3. jao § 7 lõike 6 sõnastusega: „Õiguskantsler täidab sõltumatu järelevalveasutuse ülesandeid, mis on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta) artiklis 10 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikli 43 lõikes 4.“</p>	<p>Mitte arvestatud</p> <p>HÕNTE § 29 lõiked 3 ja 4 kohustavad EL õigusaktile viidates nimetama õigusakti andja, akti liigi ja numbrit. Kui esimest korda viidata, siis lisada pealkiri ja avaldamise andmed. Kuigi eelnõu VRKS-i tekstis on peale esmakordset mainimist kasutatud edaspidi lühemat viidet, tuleb ÕKS-i teksti vaadata eraldiseisvalt selliselt, et pärast eelnõu seaduse jõustumst on ÕKS-is viide ainult ühe korra ja ongi esimest korda, ehk tuleb sinna panna täisviide, kasutades EL õigusakti ametlikku pealkirja ja lisada avaldamismärke</p>
Justiits- ja Digiministeerium		
38.	Perekonnaõiguse ja alaealiste vaates esineb küll teatud muudatusi võrreldes nt VRKS praeguse sõnastusega, kuid	<p><u>Esindajate ülempiir</u></p> <p>Eelnõu kohaselt tohib perekonnaseaduse</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	nende osas ootame ära seletuskirja selgitused enne lõplike järelduste tegemist (nt VRKS § 14 lg 4 – esindatavate ülempiir; VRKS § 21 lg 1 kadunud ära ära „teenuste osutamisel“; VRKS § 72 lg 1 p 2 – kadunud ära „lapsendatud laps“ erisus ajutise kaitse saaja perekonnaliikmete hulgast).	<p>alusel eestkostja õigusi ja kohustusi täitva valla- või linnavalitsuse töötaja tohib üheaegselt esindada kuni 30 saatjata alaealist taotlejat. Massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras võib üheaegselt esindada kuni 50 saatjata alaealist taotlejat.</p> <p>Selgitame, et tegu on direktiivi (EL) 2024/1346 (vastuvõtutingimuste kohta) artikli 27 lõigetest 1 ja 7 tulenevate ülemmääradega.</p> <p><u>Kadunud ära „teenuste osutamisel“</u></p> <p>Kehtiva VRKS-i kohaselt tuleb alaealise RVK menetluses ja alaealisele teenuste osutamisel, arvestada eelkõige alaealise huvidega. Eelnõu kohaselt on <i>teenuste osutamine</i> jäetud välja ja säte sõnastatud järgmiselt:</p> <p>„(1) Alaealise rahvusvahelise kaitse menetluses ja tema vastuvõtmisel arvestatakse eelkõige alaealise õigusi ja huve.“.</p> <p>Kohustus arvestada alaealise õigusi ja huve tema vastuvõtmisel hõlmab kõiki alaealisele pakutavad teenuseid, direktiivi (EL) 2024/1346 (vastuvõtutingimuste kohta) kohaselt on tegu <i>meetmete täieliku kogumiga</i>. Eelnõus on viidatud <i>kogum</i> toodud välja asjaomases struktuuriosas, näiteks õigus haridusele, saada majutust, arstiabi, toetused, õigus esindusele jm.</p>
39.	Õigusteenuse korraldamine haldusmenetluses välismaalastele ja rahvusvahelise kaitse taotlejatele kuulub ja peab jätkuvalt kuuluma Siseministeeriumi pädevusse, kes vastutab sisejulgeoleku ja rändehalduse eest ning omab	<p>Mitte arvestatud</p> <p>Leiame, et tegu on eelnõu ühe peamise murekohaga, mis vajab poliitilist otsust. Siseministeerium ei ole seni korraldanud välismaalasele haldusmenetluses õigusteenust ja sellist valmidust täna</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<p>vajalikku valdkondlikku kogemust. See tagab teenuse tõhusama ja järjepidevama osutamise, mis vastab paremini konkreetse sihtrühma vajadustele, ning on kooskõlas ministeeriumide pädevuste ja vastutusalade jaotusega.</p>	<p>loodud ei ole (ega pandud ülesannet). Täna taotlevad RVK menetluses olevad välismaalased riigi õigusabi RÕS-is sätestatud korras või esindavad neid haldusmenetluses MTÜ-d (peamiselt Eesti Inimõiguste Keskus nn strateegilise hagelemise raames).</p> <p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) kohaselt on Eesti kohustatud pakkuma välismaalasele esindamist halduskohtumenetluses ja hetkel ei ole eelnõus toodud regulatsioonile selles küsimuses märkusi esitatud.</p> <p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) kohaselt on Eesti aga kohustatud pakkuma haldusmenetluses õigusnõustamist. Haldusmenetluses esindamise võimaldamine on vabatahtlik. Õigusnõustamise ulatus ja sisu kattub põhimõtteliselt HMS §-s 36 toodud selgitamiskohustusega, kuid Euroopa Komisjoni seisukoht on, et PPA ei tohi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) kohast õigusnõustamist teostada. Täiendava keerukuse lisab eelviidatud määruse artikli 13 lõige 4, mille kohaselt tuleb tagada õigusnõustaja kohalolek isiklikul vestlusel (kui taotleja on otsustanud kasutada võimalust kaasata menetlusse õigusnõustaja). See tähendab, et viidatud määruse kohane õigusnõustamise ulatus läheb kaugemale HMS-is sätestatud selgitamiskohustusest. Lisaks annab määrus võimaluse toimetada õigusnõustajale kätte taotleja kohta tehtud otsuse. Seega oleme pigem arvamusel, et õigusnõustaja roll ei ole vaid nõuandev vaid seguneb teatud etappides esindaja funktsioonidega.</p> <p>Eeltooduga seonduvalt tuleb arvestada ka seda, et RVK menetlusel on eripärad võrreldes haldusmenetlusega mõnes</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		<p>teises valdkonnas. Ka käesolevate EL õigusaktide ja ka alates 2016. aastast kohalduvate õigusaktidega lõpeb RVK menetlus pärast seda kui on tehtud nn <i>lõplik otsus</i>. Praegu ja ka edaspidi ning juhul kui taotleja kasutab õiguskaitsevahendit, on lõplikuks otsuseks halduskohtu tehtud otsus. Arvestades Riigikohtu 15.02.2023. a otsust asjas 3-20-1115 ja seal viidatud EL kohtupraktikat, peab kohus RVK menetluses võtma arvesse uusi asjaolusid, mis ilmnesid pärast vaidlusaluse otsuse vastuvõtmist.</p> <p>Seega, Eestile lasub kohustus pakkuda tasuta esindamist halduskohtumenetluses, kohustus pakkuda õigusnõustamist haldusmenetluses ning vabatahtlik võimalus pakkuda esindamist haldusmenetluses. Seda ja RVK otsuse vaidlustamise eripära arvestades, on Siseministeerium esialgsel arvamusel, et on mõistlik kui sama isik esindab välismaalast tema menetluse kõikides etappides. See eeldus on parim viis ka taotlejate põhiõiguste ja tõhusa õigusõiguskaitse tagamiseks. Kõige otstarbekam selleks on kasutada olemasolevat riigi õigusabi süsteemi, mitte luua paralleelstruktuuri välismaalastele. Juhime siinjuures tähelepanu sellele, et ka täna on igal taotlejal õigus taotleda enda esindamiseks riigi õigusabi nii haldusmenetluses kui halduskohtumenetluses. Küll aga on meie muudatuste eesmärk piirata riigi õigusabi andmise ulatust ühe kohtuastmega (lõpliku otsuse tegemiseni) ning lihtsustada riigi õigusabi taotlemisel esitatavaid andmeid, sest tegu on sihtgrupiga, kes suure tõenäogusega riigi õigusabi saamise tingmused täidavad.</p> <p>Oleme avatud igasugusele arutelule juhul kui peale riigi õigusabi on JDM</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		hinnangul selle teema reguleerimiseks ja õigusabi pakkumiseks mõni teine mõistlik lahendus. Seni on riigis võetus lahendus, et RVK alusel Eestisse tulnud välismaalastele eraldiseisvaid lahendusi võrreldes Eesti elanikega ei tehta (toimetulekusüsteem, tervishoiusüsteem, haridussüsteem jm).
40.	Palun kaaluge eelnõus riigi õigusabi võimaldamist halduskohtumenetluses ainult esimese kohtuastme lõpuni.	Arvestatud Eelnõus on sätted, mille kohaselt antakse riigi õigusabi halduskohtumenetluses RVK otsuse ja koos otsusega tehtud lahkumisettekirjutuse vaidlustamisel kuni halduskohtu otsuse tegemiseni.
41.	<p>Eelnõus ei ole kehtestatud üldist piirangut, mis lubaks vaidlustada otsuseid ainult esimeses kohtuastmes (halduskohtus). Eelnõus on küll sätestatud konkreetsed kaebetähtjad ja mõned piirangud, näiteks: § 33 lõige 1: Rahvusvahelise kaitse otsuseid saab vaidlustada halduskohtus 14 päeva jooksul. § 33 lõige 2: Kiirendatud menetluses ja piirimenetluses tehtud otsuseid saab vaidlustada 5 päeva jooksul. § 33 lõige 6: Käesolevas paragrahvis nimetatud otsuseid ei saa vaidlustada vaidemenetluse korras. § 15 lõige 7: Riigi õigusabist andmisest keeldumise määruse peale ei saa esitada määruskaebust.</p> <p>Palun kaaluge kaebavõimaluste piiramist esimeses kohtuastmes ehk halduskohtumenetluses nn hüppelise kassatsiooni vormis väärteomenetluse seadustiku (VTMS) eeskujul. VTMS § 114 kohaselt on menetlusosalisel õigus esitada maakohutule kaebus kohtuvälise menetleja tehtud otsuste peale. Väärteomenetluses ei saa VTMS § 136 lg-st 2 tulenevalt esitada ringkonnakohtusse apellatsiooni maakohu otsuse peale, mis on tehtud VTMS § 132 kohaselt kaebust arutades. Neid maakohu otsuseid, kui maakohutusse on esitatud kaebus ning kohus on arutanud kohtuvälise</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Siinkohal on oluline ka lõpliku otsuse definitsioon:</p> <p><i>„(1) Lõplik otsus käesoleva seaduse tähenduses on:</i> 2) taotluse kohta tehtud keelduv otsus või otsus rahvusvahelise kaitse äravõtmise kohta, mille peale esitatud kaebuse on halduskohus jätnud rahuldamata;“.</p> <p>Lisaks eelmises punktis toodud vastus riigi õigusabi ulatuse kohta. Kõige olulisem aga on eelnõus toodud regulatsioon RVK taotleja õiguse kohta viibida Eestis, mille kohaselt: „Rahvusvahelise kaitse taotlejal on õigus viibida Eestis kuni tema taotluse kohta lõpliku otsuse tegemiseni.“.</p> <p>Riigis viibimise õiguse kohta sisaldub eelnõus täpsem kord, kuid üldiselt on välismaalastel õigus olla Eestis kuni lõpliku otsuseni või vähem tingimusel, et kohus ei anna õigust välismaalasele Eestis lõpliku otsuseni viibida.</p> <p>Mööname, et eelnõuga ei ole võetud välismaalaselt üldist kohtukaebeõigust (mida ta saab päritoluriigis realiseerida), kuid siinkohal oleme olnud arvamusel,</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<p>menetleja (nt politsei poolt tehtud) otsust, ei saa vaidlustada apellatsiooni korras (VTMS § 135 lg-d 8 ja 9, § 136 lg 2), vaid ainult kassatsiooni korras Riigikohtus (VTMS § 155 lg 1 p 1) VTMS 14. peatüki 1. jao kohaselt. Seega toimub politsei tehtud väärtetoasja otsuse vaidlustamine maakohtus ning sellise maakohtu otsuse vaidlustamine otse Riigikohtus. Ringkonnakohtus sellises kaebemenetluses ei osale. Maakohtu otsust, millega lahendati kaebus kohtuvälise väärtetoemenetleja otsuse peale, on võimalik vaidlustada üksnes kassatsiooni korras, jättes vahele menetluse ringkonnakohtus.</p>	<p>et selle õiguse ära võtmine ei ole kooskõlas PS §-ga 15.</p> <p>Siseministeerium on arvamusel, et halduskohtu otsuse tegemisega on täidetud EL ühise varjupaigasüsteemi õigusaktide ja EL põhiõiguste hartas toodud kohustused võimaldada tõhusat õiguskaitsevahendit. Palun andke meile tagasisidet juhul kui tõlgendus PS § 15 osas on muutunud.</p> <p>Loodame, et see selgitus on asjakohane ka selleks, miks me ei ole kaalunud hüppava kassatsiooni regulatsiooni loomist – me ei pea seda vajalikuks, sest kavandatud on ainult ühe edasikaebevõimaluse sätestamine halduskohtusse.</p>
42.	<p>Eelnõus on VRKS § 59 Rahvusvahelise kaitse taotleja majutamine ja kinnipidamine hädalukorras, mille lõike 2 järgi võib rahvusvahelise kaitse taotleja Eestisse saabumise ja Eestis viibimise seaduslike aluste kontrollimiseks Politsei- ja Piirivalveamet või Kaitsepolitsei amet rahvusvahelise kaitse taotlejat ilma halduskohtu loata kinni pidada kuni seitse päeva.</p> <p>PS § 21 lg 2 näeb ette, et ilma kohtuliku kontrollita võib isikut kinni pidada kuni 48 tundi. Kuigi kõnealune PS paragrahv räägib isiku vahi all pidamisest, siis meie hinnangul ei saa seda tõlgendada viisil, et see kohalduks üksnes süüteomenetluses vahi alla võtmisele. Eesti õiguskorras on seni lähtutud tõlgendusest, et PS § 21 lõike 2 kaitsealasse kuuluvad kõik täidesaatva riigivõimu poolt kinni peetud isikud ning kohtuliku kontrolli nõue kohaldub ka halduskinnipidamise puhul. Tulenevalt võrdse kohtlemise põhimõttest tuleks kõiki täitevvõimu poolt kinni peetud isikuid kohelda ühte moodi ning see hõlmab ka Eestisse saabunud välismaalasi. Arvestades eriti</p>	<p>Mitte arvestatud</p> <p>Palume JDM-il veelkord kaaluda ja analüüsida, kas tõlgendus, mille kohaselt kuuluvad PS § 21 lõike 2 kaitsealasse kõik välismaalased, kelle kinnipidamise alused on selgelt seadusega piiritletud ja kantud peamisest eesmärgist selgitada välismaalase isik ning tema õigus Eestisse siseneda ja siin viibida. Tallinna Ringkonnakohtus on oma 18.03.2014 määruses nr 3-13-2470 õigesti osutanud seonduvalt PS § 21 lõikega 2, et: „<i>On siiski mõistetav, kui ebaseaduslikult riiki sisenenud tundmatut päritolu ja Eestis tavapärase võõrkeeleoskusega hõlmamata võõrkeelse väidetava dokumendiga isiku tuvastamiseks või isikusamasuse kontrollimiseks ning tema kodakondsuse kontrollimiseks või väljaselgitamiseks kuluv aeg on sellest reegelkestusest tunduvalt pikem.</i>“.</p> <p>Massilisest sisserändest põhjustatud hädalukorras võib Eestisse siseneda suurel hulgal rahvusvahelist kaitset taotlevaid välismaalasi ning kuigi Siseministeerium, tema valitsemisala asutused ning partnerid (sh JDM, ja kohus) on selliseid olukordi läbi</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<p>PS § 20 lg 2 p-s 4–6 piiriklauslite alla kuuluvate vabadust võtvate meetmete allutatud isikute haavatavust, tuleks nad tulenevalt PS § 12 võrdsuspõhiõigusest arvata PS § 21 lg 2 kaitsealasse (PS kommentaarid § 21 p 49).</p> <p>Õigus kinnipidamise kohtulikule kontrollile 48 tunni jooksul on reservatsioonita põhiõigus, millest on erandid lubatud üksnes PS § 130 kohaselt erakorralise või sõjaseisukorra ajal riigi julgeoleku ja avaliku korra huvides (PS § 21 komm. 16).</p> <p><u>Seega on kohtuliku kontrolli nõudest võimalik mööda minna juhul, kui rändekriisi hädaolukord muutub erakorraliseks seisukorraks. Kui rändekriisi hädaolukord muutub erakorraliseks seisukorraks, oleks olukord hoopis avaramate õiguslike põhiseaduspäraste võimalustega! Palun mõelge sellele võimalusele!</u></p> <p>Seni võiksite massiliselt sisserändest põhjustatud hädaolukorra puhul kaaluda pigem erinevaid teisi kohtumenetlust lihtsustavaid ja kiirendavaid lahendusi, mille abil saaks rändekriisi olukorras muuta PPA ja kohtunike töö võimalikult kiireks ning tõhusaks.</p> <p>Nendeks on kindlasti IT lahendused, mis hõlmavad PPA süsteemide ILLEGAAL/RAKS liidestamist e-toimiku kaudu kohtute infosüsteemiga (menetlustoiminguteks ajavõit läbi andmevahetuse digitaliseerimise, ühtse andmehalduse ja automaatse dokumentide koostamise). Selline integreeritud süsteem on hädavajalik, kuna see võimaldab töödelda suurt hulka (igal ajahetkel EK poolt antud isikute arvu 277) taotlusi tunduvalt operatiivsemalt ilma täiendava halduskoormuseta, tagab sujuva teabevahetuse eri ametkondade vahel</p>	<p>mänginud, on teinud plaane ja on teinud leevendusi regulatsioonides, on selge, et teatud piirmäära ületades saabub hetk, kus kõikide osapoolte võimekused ammenduvad ning ei ole võimalik 48-tunni reeglit täita. See tähendaks, et Eesti territooriumile tuleks lubada vabalt liikuma suurel hulgal tundmatu päritoluga ja teadmata kavatsustega välismaalasi, mis ei ole omakorda kooskõlas PS preambulas toodud eesmärgiga kaitsta sisemist ja välimist rahu.</p> <p>Oleme nõus, et PS § 21 lõige 2 on reservatsioonita põhiõigus, kuid meile teadaolevalt oli sätte eesmärk tagada Eesti elanike kaitse täitevvõimu omavoli eest kriminaalmenetluses.</p> <p>Massiline sisseränne ei pruugi kunagi täita ErSS-is sätestatud kriteeriume erakorralise seisukorra väljakuulutamiseks. Nõustume, et tuleb pidada tõenäoliseks, et massiline sisseränne Eestisse ei saa olema isoleeritud sündmus vaid seotud laiemaga hübriidründega Eesti julgeoleku õhnestamiseks ja meie ressursside sidumiseks, kuid eraldiseisvalt ei pruugi ErSS §-s 3 sätestatud kriteeriumid olla täidetud.</p> <p>Loomulikult oleme avatud kõikidele võimalustele, mis kiirendaksid ja lihtsustaksid kohtumenetlust, kuid pikem tähtaeg kinnipidamise kohtulikuks kontrolliks on peamine õiguslik ja praktiline abinõu, mis lihtsustab massilise sisserände olukorras Eestisse sisenenud välismaalaste tausta ja kavatsuste kontrollimist.</p> <p>IT lahendused on loomulikult abiks ja on kavandatud koostöös JDM-iga töösse võtta, kuid IT lahendus ei leevenda oluliselt neid toiminguid, mis tuleb teha 48 tunni jooksul kui kinnipeetavaid välismaalasi on suurel hulgal. Seejuures</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<p>ning vähendab oluliselt vigade tekkimise riski, mis on kriitilise tähtsusega ainuüksi põhiõiguste kaitse seisukohast ja aitab kohtusüsteemil hoida fookust sisulistel õiguslikel küsimustel.</p>	<p>ei tule juhendada EK poolt antud numbrist 277, mis peab peegeldama Eesti igapäevast suutlikkust. Massilise sisserände puhul peame arvestama teiste sama regiooni riikide kogemusega, ehk tuhandete välismaalastega, keda kasutatakse Eesti julgeoleku destabiliseerimiseks ja kelle hulgas on peidetud motiividega isikuid.</p> <p>Alternatiivina oleks võimalus sätestada nn nimekirjade alusel kinnipidamise kohtulik kontroll 48 tunni jooksul, kuid pikemaks ajaks kui on täna kehtivas VRKS-is (seitse päeva).</p> <p>Siiski, tõlgendus, mille kohaselt laieneb PS § 21 lõike 2 kaitseala ka riiki ebaseaduslikult sisenenud või piiripunktis RVK taotlenud välismaalastele, ei toeta Eestile Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) pandud kohustusega viia tavaolukorras läbi RVK piirimenetlust. Nimelt, Eestil on kohustus mitte lubada riiki <u>teatud tingimustele</u> vastavaid välismaalasi, kuid samaaegselt on kohustus nende välismaalaste RVK taotlusi menetleda ja pole vaidlust selles, et need välismaalased on Eesti jurisdiktsiooni all.</p> <p>Arvestates käesolevat märkust, eemaldasime eelnõust piirimenetluse kohtuliku kontrolli 15 päevase tähtaja.</p> <p>EL varjupaigasüsteemi õigusaktides on piirimenetluseks loodud nn <i>sisenemise fiktsioon</i>, mille kohaselt lubatakse välismaalane riiki alles pärast seda kui piirimenetlus tema suhtes on läbi viidud ja see on lõppenud tema jaoks RVK saamisega. Kuigi piirimenetlust on võimalik läbi viia ilma kinnipidamiseta (selleks kohandatud ja järelevalve all majutus piirilähedasel alal), peaks kinnipidamise aluse esinemisel olema võimalik seaduse alusel piirimenetluse</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		<p>subjekti pidada kinni kuni tema taotluse suhtes on tehtud otsus. Arvestades piirimenetluse kohaldamise piiratud aluseid (varjab või hävitab dokumente isiku või kodakondsuse kohta, ohustab julgeolekut või avalikku korda või tuleb riigist, kus on RVJ saajana tunnustamise määra väiksem kui 20 %), tuleks ka piirimenetluse puhul kaaluda võimalust sätestada pikem kui 48 tunnine kohtuliku kontrolli tähtaeg.</p> <p>Palume JDM-il eeltoodut arvestada ja meid PS § 21 lõike 2 tõlgendamisel toetada, eeskätt näeme 48 tunni reegli kohaldamisest tulenevat ohtu Eesti avaliku korrale ja julgeolekule just massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras arvestades meie geograafilist paiknemist, muutunud julgeolekuolukorda ja meie ressursside nappust. Sellises olukorras oleks tegu proportsionaalse abinõuga. Seejuures ei ole meie ettepanekud kantud soovist pakkuda välismaalastele vähemaid õigusi ja tagatiseid, kuid anda nimetatud piiratud juhtudel pädevatele asutustele volitus hinnata kinnipidamise aluste esinemist pikemaks ajaks kui see on praeguseks olnud reegel. Seejuures ei ole ebaoluline, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1346 (vastuvõtutingimuste kohta) artikli 11 lõike 3 kohaselt on kinnipidamise kohtuliku kontrolli tähtajad tavaolukorras kuni 15 päeva ning erakorralistel juhtudel kuni 21 päeva alates kinnipidamise algusest.</p> <p>Toonitame veelkord, et SiM-i eesmärk ei ole avardada riigi võimalusi välismaalaste põhiõiguste riiveks ja kohtuliku kontrolli tähtaja pikendamine ei pruugi olla eba-proportsionaalne meede. Arvestame peamiselt kahte 1) põhiseaduse asjaomase sätte senine tõlgendus pakub välismaalaste kinnipidamisel neile märksa tugevama kaitse, kui on Eestile ette nähtud</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		<p>rahvusvahelistest kohustustest või EL õigusest; 2) ressursside nappus ei õigusta reeglina võimalike põhiõiguste riiveid, kuid riik peab tagama võimaluse erandlike olukordade lahendamiseks arvestades reaalselt olemasolevat ressursi. Asutused ei saa jätta täitmata oma põhiülesandeid ning PPA ja kohtute võimekusi ei ole võimalik lõpmatuseni ümber suunata, ilma et kahjustuks Eesti elanike õigus turvalisele elukeskkonnale ja tõhusale õigusemõistmisele.</p> <p>Seega, JDM on pädev hindama, kas eelnõus pakutud muudatused on põhiseadusega kooskõlas või mitte ning SiM arvestab JDM hinnangut. Palume vaid kaaluda võimalust seniste tõlgenduste muutmiseks.</p>
43.	<p>Eelnõu § 4 lg 1 p 3 kohaselt on lõplik otsus ka tunnustada taotlejat pagulase või täiendava kaitse saajana ja anda talle rahvusvaheline kaitse. Lg 2 kohaselt lõpliku otsuse tegemisega lõpeb rahvusvahelise kaitse menetlus ja välismaalase õigus riigis viibida. Ma ei saa aru, kui otsus on, et antakse rahvusvaheline kaitse ja siis on tagajärg see, et ei ole õigust riigis viibida?</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Täname tähelepanemise eest! Sätet parandatud vastavalt:</p> <p>„(2) Lõpliku otsuse tegemisega lõpeb rahvusvahelise kaitse menetlus ja käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 sätestatud juhtudel välismaalase õigus riigis viibida. Rahvusvahelise kaitse menetluse lõppemisel säilib isikul üldine kohtukaebeõigus.“.</p>
44.	<p>§ 7 Pädevate asutuste ülesanded</p> <p>Lg 1 p 4 kohaselt on PPA taustakontrolli läbiviiv asutus, kas KAPO siinkohal mingit rolli ei oma. Võttes arvesse, et info võimaliku julgeolekuriski kohta ilmselt on neil. Lg 2 näeb KAPO pädevuse ette üksnes rahvusvahelise kaitse ja ajutise kaitse alusel elamisloa taotlemise menetluses ning ümberasustamise ja ümberpaigutamise korral.</p>	<p>Nõus, et VRKS-is toodud taustakontrolli mõiste võib olla asjatundjale eksitav ja ei ühti tavapärase käsitlemisega KAPO rollist taustakontrollide tegemisel. Selgitame, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta) artikkel 8 sätestab taustakontrolli osad, üheks osaks on ka julgeolekukontroll sama määruse artikli 15 järgi. Nimetatud artiklis toodud julgeolekukontrolli tehakse asjakohastes riiklikes ja eraldi nimetatud liidu andmebaasides (SIS, ETIAS, EES, VIS, ECRIS-TCN ja INTERPOL-i andmebaasid). Kuna PPA on asutus, kellel on kõige suurem seos eelnimetatud EL andmebaasidega,</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		samuti pädevus päringute tegemiseks asjaomastes riiklikes andmebaasides, siis on mõistlik, et taustakontrolli tervikuna teeb asutus üks asutus.
45.	EL tasutakontrolli määruse pp 37 kohaselt tuleks teha esialgne haavatavuse kontroll, et teha kindlaks isikud, kelle puhul on märke sellest, et nad on haavatavad, piinamise või muu ebainimliku või alandava kohtlemise ohvrid, kodakondsuseta isikud või kellel võivad olla vastuvõtu või menetlusega seotud erivajadused direktiivi (EL) 2024/1346 ja määruse (EL) 2024/1348 tähenduses. See ei piira edasise hindamise läbiviimist järgnevas menetlustes pärast taustakontrolli lõpuleviimist. Haavatavuse kontrolli peaksid tegema selleks koolitatud taustakontrolliasutuste spetsialistid.	Kõik PPA ametnikud (eeskätt piiripunkti ja kordonite teenistujad), kes puutuvad kokku Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta) kohaldamisalasse kuuluvate välismaalastega, peavad oskama hinnata välismaalase haavatavust, anda esialgse hinnangu.
46.	Eelnõuga muudetakse ka väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadust. Eelnõu § 6 ¹² kohaselt on PPA või KAPO-l õigus kontrollida, kas isik vastab sisenemise tingimustele, ehk siis ka temal on teatud osas taustakontrolli tegemise pädevus, see tuleks ette näha ka VRKS-is. EL määruse kohaselt on taustakontrolli osadeks: <ul style="list-style-type: none"> • Esialgne tervisekontroll • Esialgne haavatavuse kontroll • Isiku tuvastamine või isikusamasuse kontroll • Biomeetriliste andmete registreerimine • Julgeolekukontroll • Taustakontrolli kokkuvõte • Menetlusse suunamine 	Mitte arvestatud KAPO-l on ka muudest eriseadustest tulenevalt õigus teostada migratsiooni järelevalvet. Migratsiooni valdkonna õigusaktides on tavapärane lähtuda tingimustest, mis peavad olema täidetud riiki sisenemiseks ja riigis viibimiseks. Kuid see ei tähenda, et KAPO teostaks piirikontrolli ülesandeid, mida taustakontroll küll ei ole, kuid teatud välismaalaste puhul järgneb taustakontroll piirikontrollile. Samuti tuleb taustakontroll teha ebaseaduslikult Eestis viibivate välismaalaste kohta, kes tabatakse siseriigis ja on tuvastatud, et nad ületasid riigipiiri ebaseaduslikult. Põhimõtteliselt võib selline olukord esineda, kuid asutuste vaheline koostöö on heal tasemel ning sellise välismaalase tabamisel antakse ta ka täna PPA-le menetlemiseks üle, kellel on ka edaspidi võimalus teostada tema suhtes taustakontroll.
47.	Pädeva asutusena taustakontrolli läbi viima on määratud PPA. Samas määruse järgi on tasutakontrolli osa ka tervisekontroll. § 7 pädevused on aga	Arvestatud Seoses SOM ja SKA tagasisidega on eelnõus arvestatud, et Tervisekassa ei

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	teisiti toodud. Siinkohal tuleks säte ümber sõnastada, et oleks selge, mis kelle pädevuses on.	hakka tegema tervisekontrolle.
48.	<p>§ 8 Teabe kaitse ajutise kaitse ja rahvusvahelise kaitse menetluses</p> <p>Lg 1 ja 3 - ajutise kaitse ja rahvusvahelise kaitse menetlus ei ole avalik – kas siinkohal on soovitud luua AK jaoks eriseadusest tulenevat alust, AvTS-i alused siinkohal ei kata vajadusi? Kui jah, siis on puudu juurdepääsupiirangu kehtestamise eesmärk ja tähtaeg. Lisaks tuleks säte ümber sõnastada, et oleks arusaadav, et tegemist on eriseadusest tuleneva AK alusega.</p>	<p>Soovime õigusselget lahendust ja palun võimalusel teha sõnastusettepanek. Ühelt poolt on tegu kehtiva seaduse sätetega, mida ei ole muudetud ehk nende sätete kohaldamine ei ole toonud kaasa praktikas ebaselgust või probleeme.</p> <p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) artikli 7 kohaselt on kõik isikuandmed RVK menetluses konfidentsiaalsed ja menetluse keskel ega pärast lõpliku otsust ei tohi tagakiusajatele ega tõsise kahju põhjustajatele teavet ühegi konkreetse RVK taotluse kohta või selle taotluse tegemise kohta avaldada.</p> <p>On mõistlik järeldada, et hoida ära teabe avaldamist väidetavale tagakiusajale (näiteks välisriik), tuleb hoida ära teabe avalikustamine tervikuna.</p> <p>AvTS lõige 1 punkt 12 iseenesest sobib ja AvTS § 40 lõikes 3 toodud juurdepääsupiirangu tähtaeg sobib samuti.</p> <p>Võttes eeskujuks lähiajal tehtud muudatused mõnes muus eriseaduses, täiendasime viidatud paragrahvi lõiget 3 vastavalt:</p> <p>„(3) Taotleja andmeid sisaldav teave tunnistatakse asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks <u>avaliku teabe seaduse tähenduses</u>. Nimetatud välismaalase andmeid sisaldava teabe töötlemine on lubatud üksnes seadusega ettenähtud ülesannete täitmiseks.“.</p> <p>Palun andke teada kui vaja on teha täiendavaid muudatusi.</p>
49.	Lg 2 – mõiste konfidentsiaalne on RS	Arvestatud

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	tase, ei ole õige siinkohal kasutada. Seda ei ole vaja öelda seaduses, et kohalduvad isikuandmete kaitse nõuded, IKÜM on otsekohalduv määrus. Lisaks kui menetluse andmed on AK, siis ma ei näe vajadust seaduses lisaks öelda, et need andmed on konfidentsiaalsed.	<p>Tegu on hetkel kehtiva direktiivi 2013/33/EL ülevõtmisel VRKS-i toodud mõistega, mida kasutab ka eelnimetatud direktiivi asendav Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/1346 (vastuvõtutingimuste kohta).</p> <p>Kustutasime lõike 2 ja selgitame EL Komisjonile, et kohustusega tunnistada teave asutusesiseseks kasutamiseks, täidame nõude hoida teavet konfidentsiaalsena.</p>
50.	Lg 4 kuidas saab täita kohustust, et andmeid ei edastata taotleja päritoluriigile. Saab panna kohustuse, et teavet ei tohi Eestist edastada taotleja päritoluriigile, aga me ei saa kuidagi tagada, et riik kuhu EE teavet edastab, seda edasi taotleja päritoluriigile ei edasta, see säte tuleks selgemaks kirjutada.	<p>Mitte arvestatud</p> <p>Kohustus välistada teabe avaldamine päritoluriigile on igakülgne. Näiteks, päritoluriigi info (COI) koostamisel peab PPA konkreetse teabe hankimisel võtma kõik meetmed, et mitte avaldada teabehanke seost RVK menetlusega. Seejuures sõltuvad võetavad meetmed päringute ulatusest ja sisust, üldine COI on reeglina avalik, kuid sõltuvalt taotleja profiilist tuleb võtta erinevaid meetmeid, kuidas teabehanget teostada. Näiteks tuleb varjata teabe pärimise põhjuseid mõne muu välisriigi saatkonna eest, mis asub asjaomases päritoluriigis või siis on juhte, kus COI hankimisel tuleb kasutada töövahendeid (arvutid, telefonid), mis ei ole küberruumis seostatavad menetleva ametiasutusega.</p> <p>Teine näide on välismaalaste tagasisaatmine, kus menetlev ametiasutus ei avalda teavet, et välismalaane taotles Eestilt RVK-d.</p> <p>Leiame, et praegune sõnastus on mõistlik ja seni ka praktikas töötanud – oluline on, et PPA võtab vajalikud meetmed tagamaks, et sellist teavet päritoluriigile ei edastata PPA kaudu ega vahendusel – sellise teabe teekond ei alga PPA-st (ega muust asutusest, kellel see teave on).</p>
51.	<p>§ 9. Isikuandmete töötlemine</p> <p>Ei ole toodud isikuandmete</p>	<p>Sätte sõnastus on järgmine:</p> <p>„(1) Käesolevas seaduses sätestatud</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<p>kategooriad, mida menetluse raames on lubatud töödelda. Lg 2 viitab lg 1 nimetatud andmetele, aga seal andmeid nimetatud ei ole. Seadust tuleb selles osas täiendada</p>	<p><i>menetlustes võivad pädevad haldusorganid töödelda isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid ilma isiku nõusolekuta.</i>“.</p> <p>Palume märkust täpsustada, esitame järgneva selgituse:</p> <p>1) Tegu on kehtiva VRKS-i sättega, mille analooge leiab mitmest teisest kehtivast seadusest, seejuures sätetest, mida muudeti seoses 20.02.2019 vastu võetud isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seadusega, et viia kehtiv õigus kooskõlla isikuandmete kaitse ülemäärusega ehk võtsime eelduse, et kehtiva seaduse säte on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega ja põhiseadusega.</p> <p>2) Ühelt poolt tuleb arvestada, et piiritlus <i>käesolevas seaduses sätestatud menetlustes</i> kitsendab ka töödeldavaid andmeid. Rahvusvahelise kaitse menetluses tuleb arvestada andmeid, mille välismaalane peab esitama või andmeid, mis kogutakse tema kohta, et menetleda tema taotlust. Need andmed on kirjeldatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1348 (menetluse kohta). Ümberpaigutamise või vastutava liikmesriigi määramise menetluses tuleb arvestada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1351 (rändehalduse kohta) sätestatud.</p> <p>Sellistes menetlustes või selliste andmete puhul, mis ei ole otsekohalduvate EL määrustega reguleeritud, tuleb arvestada VRKS-i alusel kehtestatavaid menetlusmääruseid, näiteks andmed, mille peab ajutise kaitse alusel elamisloa taotleja esitama elamisloa taotlemisel PPA-le või andmed, mis esitatakse halduskohtule välismaalase kinnipidamiseks loa saamisel.</p> <p>Võimalikku ebaselgust aitab ehk välistada ka see, et VRKS-i kohaselt töödeldakse nende menetluste andmeid</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		<p>RAKS-is, mille regulatsioonis on loetelu RAKS-is töödeldavatest andmetest.</p> <p>3) Üks probleem, mis kategooriate täpsustamisega esineb on, et millise õigusaktiga on isikuandmete kategooriad nimetatud, millised on need kategooriad? Sõltumata, millised need kategooriad on, tuleks VRKS-i alusel tehtavates menetlustes lubada kõikide kategooriate töötlemist. Nimelt VRKS-i menetluste eesmärk ongi tuvastada kõik välismaalasega seonduvad asjaolud, et otsustada temale kaitse andmise põhjendatust. Asjakohased on kõik esitatavad andmed ja tõendid, sõltumata millise andmekategooria alla need võiksid kuuluda, sest välismaalase kaitsevajadus on individuaalne ja selle põhjendatuse hindamiseks tehakse prognoosotsus, millega PPA teeb välismaalase esitatud andmete ja tõendite kui ka enda poolt kogutud andmete ja tõendite kogumis hindamisel järelduse kaitsevajaduse kohta.</p> <p>4) Seega me ei ole täiendamise vastu, kuid vajame abi kategooriate määratlemisega, mille järel saaksime öelda, kas on üldse mõni kategooria andmetest, mis tuleks välistada.</p>
52.	Lg 4 jj – ette on nähtud andmesubjekti õiguste piiramise alused, juhime tähelepanu, et selline piirang ei saa olla tähtajatu. Tuleb ette näha säte, mille kohaselt piirangu aluse äralangemisel tuleb andmesubjektile juurdepääs tagada.	<p>Arvestatud</p> <p>Täname tähelepaneku ees, täiendasime paragrahvi lõikega 8 järgmises sõnastuses:</p> <p>„(8) Käesoleva paragrahvi lõike 4 punktides 1–4 nimetatud andmete avaldamise piirangu aluse äralangemisel lõpetatakse andmete avaldamise piirangu kohaldamine ning andmesubjektile antakse teavet ja tagatakse juurdepääs tema kohta kogutud isikuandmetele, tema kohta andmekogusse kantud andmetega ja menetlustoimikule.“.</p>
53.	Lisaks tekib küsimusi järgnev - EL määruse, mis reguleerib isiku taustakontrolli tegemist,	<p>Arvestatud</p> <p>Olime seisukohal, et taustakontrolli kokkuvõtte need andmed, mis tuleb</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<p>põhjenduspunktis 33 on öeldud, et taustakontrolli kokkuvõttes sisalduv teave tuleks teha asjaomasele isikule kättesaadavaks kas paberil või elektrooniliselt, välja arvatud teave, mis on seotud asjaomastes andmebaasides päringute tegemisega julgeolekukontrolli eesmärgil. Määruse art 17 sätestab, et kokkuvõttes sisalduv teave tehakse isikule kättesaadavaks.</p> <p>Samas kõnealune eelnõu säte on üldsäte andmesubjekti õiguste piiramise lubamiseks, see võimaldab ka taustakontrolli kokkuvõtte sisalduva igasuguse teabe kättesaadavaks tegemist piirata. Siia tuleks ette näha erisus.</p>	<p>isikule avaldada, ei täida iseenesest lõikes 4 sätestatud andmete avaldamise piirangu aluseid. Siiski, eelnõu üks peamine eesmärk on luua õigusselgus EL varjupaigastüsteemi õigusaktide rakendamisel ning toetame ettepanekuid, mis aitavad sellele kaasa, täiendasime paragrahvi lõikega 7 järgmises sõnastuses:</p> <p>„(7) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud andmete avaldamise piirangut ei kohaldata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta) artikli 17 punktides a–g ja i sätestatud andmete kohta.“.</p>
54.	<p>§ 12 lg 1, PPA võib kehtestada turvaliste kolmandate riikide või turvaliste päritoluriikide nimekirja. Kas see ei peaks määruse tasandil olema?</p>	<p>Kui saame märkusest õigesti aru, siis küsimus on selles, kas nimekirjaks peaks olema kehtestatud ministri määrusega.</p> <p>Eelnõu eeskujuks on võetud tänane regulatsioon, ehk nimekirjad kehtestatakse PPA peadirektori käskkirjaga ja edastatakse EL Komisjonile. Selle kasuks räägib asjaolu, et ekspertteadmine on PPA-l ja siseministeeriumil puudub selles vahetu roll ja pädevus. Palun andke teada, kui peate vajalikuks selle küsimuse lahendamist tingimata ministri määruse tasandil.</p>
55.	<p>§ 13 lg 1 - esindamine, kas siin ei ole asjakohane ka arvestada TsÜS-i esinduse sätteid? (pole küll AKT-i teema)</p>	<p>Palume täpsustada millises osas tuleks TsÜS-i esinduse sätteid arvestada.</p>
56.	<p>§ 18 Taotleja kohustused</p> <p>Lg 2 p 7 kohaselt on taotleja kohustatud mh võimaldama asjade ja isiku läbivaatust, ning asjade ja dokumentide, sealhulgas isikut tõendava dokumendi, hoiule võtmist. Jääb selgusetuks, kas seda tuleb teha üksnes taotluse esitamisel või siis võidakse isiku asju ja</p>	<p>Selgitame, et tegu on toimingutega, mida tehakse reeglina ja ka tänase praktika järgi esmasel kokkupuutel taotlejaga. Kohustus võimaldada asjade ja isiku läbivaatust on rangelt seotud rahvusvahelise kaitse taotlemise asjaolude selgitamisega ning eelnõu kohaselt teostab PPA seda kui ta on saanud RVK taotluse registreerinud ja vastu võtnud. Eelnõu kohaselt tehtud</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	isikut ennast igal ajal taotluse menetlemise ajal läbi vaadata, talt asju ära võtta? Kui viimane, siis selline riive on väga suur, kas see on ka proportsionaalne? Sama küsimus ka p 8 kohta.	toiminguid juba ei korrata (näiteks kui taustakontrolli tegemisel on isik võimaldanud oma asjade läbivaatust, ei tehta seda uuesti tema taotluse vastuvõtmisel ega edaspidi), välja arvatud kui see ei ole põhjendatud.
57.	<p>8. Isiku tuvastamine ja isikusamasuse kontrollimine</p> <p>Ma ei tea, kas ma saan süsteemist õigesti aru, aga mina näen asja nii, et menetlustoimingute alustamisel tuleb isik tuvastada ning edasiste toimingute tegemisel kontrollitakse tema isikusamasust. Samas § 22 lg 1 kohaselt menetlustoimingute sooritamisel on haldusorgan kohustatud isiku tuvastama või kontrollima tema isikusamasust. Ehk siis justkui on võimalik iga toimingu tehes jälle isik tuvastada, mitte üksnes isikusamasust kontrollida. Mulle jääb see eesmärk arusaamatuks. Seda enam, et isiku tuvastamise käigus võib töödelda biomeetrilisi andmeid (§ 24). Saan aru, et see võib olla vajalik esmaseks isiku tuvastamiseks, aga minu hinnangul on igakordseks menetluse käigus korduvateks isikusamasuse kontrollideks selliste andmete töötlemiseks õiguse andmine ja andmetöötlus ebavajalik ja ülemäärane. Aga samas ma ei tea, kuidas päriselt protsess käib.</p> <p>§ 29 lg 3 kohaselt teeb PPA taotluse vastu võtmisel toiminguid sh isiku ja asjade läbi vaatamine ja hoiule võtmine. Seega võib eeldada, et see on siiski esmasel menetluse alustamisel tehtav toiming. Seadust tuleb selles osas täpsustada, sest § 22 lg 1 kohaselt võib neid toiminguid teha terve menetluse käigus.</p>	<p>Selgitame, et § 22 lõige 1 peab katma olukorras, kus isik ei ole tuvastatud või juba on tuvastatud. On tõsi, et kord tuvastatud isiku puhul kontrollitakse temaga menetlustoimingute tegemisel edaspidi tema isikusamasust. Me hetkel ei näe sama ebaselgust, kuid kas peate vajalikuks § 22 täiendada sättega, mille kohaselt kord tuvastatud isiku puhul ei tuvastata teda enam uuesti?</p> <p>§ 24 osas selgitame, et RVK menetluses esinevad mõlemad olukorras, vajalik võib olla isiku tuvastamine biomeetriliste andmete alusel või juhul kui on kahtlus isikusamasuses ja võrreldakse reisidokumendile kantud sõrmejälgi isikult hõivatud sõrmejälgedega.</p> <p>Eeltoodu ei tähenda, et igakordselt menetlustoimingute tegemisel kontrollitakse välismaalase isikusamasust sõrmejälgede hõivamise teel. Meie hinnangul antud regulatsioon ei võimaldaks ka selliste toimingute tegemist, igakordselt tuleb lähtuda minimaalsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetest.</p> <p>Juhul kui näete siin ohtu, siis palun andke meile teada, kuidas oleks mõistlik nimetatud sätteid piiritleda. Seejuures märgime, et EL varjupaigasüsteemi õigusaktide kohaselt tuleb hõivata taotleja sõrmejäljed ja näokujutis.</p>
58.	9. § 27 jällegi kordab ABIS-e	Arvestatud osaliselt

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<p>erinevates seadustes reguleerimise lahendust, tasuks kaaluda, kas seda ei oleks võimalik siiski läbi viite teha ja reguleerida juba olemasolevatest sätetes.</p> <p>9.1. Lg 5 – andmekogu ei asutata määrusega, vaid seadusega</p> <p>9.2. Lg 7 andmete säilitustähtajad tuleb ette näha seaduses, mitte põhimääruses, sama ka andmete koosseisu kohta. Maksimaalne säilitustähtaeg on toodud lg-s 8, seega tuleks lg-s 7 ette näha volitusnorm täpsemate säilitustähtaegade kehtestamiseks. Lg 7 ja 8 tuleks ümber sõnastada. Säilitustähtaja osas nt nii - Andmekogusse ABIS kantavaid andmeid säilitatakse 50 aastat, andmekogu põhimäärusega nähakse ette täpsemad säilitustähtajad. Andmekogus töödeldavate andmete kategooriad tuleb seadusega ette näha, põhimäärusega saab neid üksnes täpsustada.</p> <p>9.3. Lg 9 – kohalduvad AvTS-i juurdepääsupiirangu alused, säte on üleliigne.</p>	<p>Ühtlustasime ABIS regulatsiooni Riigikogu menetluses oleva ITDS jt seaduste muutmise seadusega 572 SE, millega tehakse kehtivasse VRKS-i lõigete 7 ja 8 kohta järgmised muudatused:</p> <p>„(7) Andmekogu ABIS põhimääruses sätestatakse andmekogu ABIS pidamise kord, sealhulgas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) andmeandjad ja nendelt saadavad andmed; 2) täpsem andmekoosseis; 3) andmekogudevaheline andmevahetus; 4) vastutava töötleja ülesanded; 5) volitatud töötleja ja tema ülesanded; 6) andmete juurdepääsu ja andmete väljastamise kord; 7) andmete täpsemad säilitustähtajad; 8) muud korralduslikud küsimused. <p>(8) Andmekogusse ABIS kantavaid andmeid säilitatakse kõige kauem 50 aastat. <u>Andmete täpsem säilitustähtaeg kehtestatakse andmekogu põhimääruses.</u>“.</p> <p>Kui andmete kategooriad tuleb seadusega ette näha, kas piisab sellest nagu on kehtivas VRKS-is ja ka eelnõus – ABIS-es töödeldakse RVK menetluses võetud biomeetrilisi andmeid.</p> <p>Mis puudutab märkust lõike 9 kohta, siis sisaldub nimetatud juurdepääsupiirang kõikides eriseadustes, millega on ABIS-t reguleeritud. Kas Tromsø konventsiooni artikli 3 lõike 1 punkti f kohase eesmärgi saavutamiseks ei ole antud juhul kõige õigusselgem lahendus, et juurdepääsupiirang on sätestatud vahetult andmekogu regulatsioonis?</p> <p>Seoses ABIS-e reguleerimise lahendusega - meile teadaolevalt on ABIS regulatsiooni väljatöötamisel (alused mitmes eriseaduses) lähtutud</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		JDM-i esitatud põhimõtetest, mis on hiljem muutunud. Käesoleva eelnõu raames ei peaks neid põhimõtteid ümber hindama, sest ABIS regulatsioon ei ole vahetult seotud EL varjupaigasüsteemi õigusaktide rakendamisega ning eelnõu skoop
59.	<p>10. § 28 Rahvusvahelise kaitse taotlus</p> <p>Seaduses tuleb välja tuua, milliseid andmeid on isik taotluses kohustatud esitama. Lisaks oleks vaja ilmselt seletuskirjas selgitada, et kui lg 1 kohaselt võib taotluse esitada, mistahes viisil ja lg 9 kohaselt tuleb see esitada isiklikult, siis kuidas need sätted omavahel suhestuvad.</p>	<p>Oleme püüdnud leida mõistliku tasakaalu kehtestatava seaduse sisu ja otsekohalduva EL õiguse vahel. Tunnistame, et teatud kohtades on õigusselguse eesmärgil mõningane dubleerimine. Siiski leiame, et antud küsimuses on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) selge regulatsioon, millised andmed tuleb ja võib esitada ja kõnealuses eelnõus ei ole võimalik kehtestada kohustuslikku andmete loetelu. Põhimõtteliselt tuleb esitada kõik andmed ja dokumendid, mis on vajalikud taotluse põhjendamiseks.</p> <p>Lõigete 1 ja 9 suhestumise osas märgime, et <i>mistahes viisil esitatud sooviavaldust</i> tuleks tõlgendada võimalikult laialt. Sooviavaldus tuleb esitada isiklikult, kuid soov tuleb lugeda avaldatuks ka siis kui isik ei märgi sõnaselgelt, et soovib rahvusvahelist kaitset või ei esita PPA-le isiklikult kirjalikku taotlust. Siinkohal on paslik viidata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1348 (menetluse kohta) põhjenduspunktile 27, mille kohaselt: „<i>Liikmesriigilt rahvusvahelise kaitse saamise soovi peaks saama väljendada mis tahes vormis ja taotleja ei pea tingimata kasutama eriomaseid sõnu, nagu „rahvusvaheline kaitse“, „varjupaik“ või „täiendav kaitse“.</i>“.</p> <p>Asjakohane on tuua välja ka sama määruse artikli 26 lõige 1: „<i>Rahvusvahelise kaitse taotluse esitamise soov loetakse avaldatuks, kui kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, sealhulgas saatjata alaealine, väljendab isiklikult artikli 4</i></p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		<p><i>lõigetes 1 ja 2 osutatud pädevale asutusele soovi saada liikmesriigilt rahvusvahelist kaitset. “.</i></p> <p>Vormikohane, kirjalik taotlus võetakse vastu pärast sooviavalduse esitamist. Oluline välismaalase õiguste tagamisel on see, et teda käsitletakse RVK taotlejana kohe pärast sooviavalduse esitamist.</p>
60.	<p>§ 29 Toimingud rahvusvahelise kaitse taotluse esitamisel ja taotluse menetlemisel</p> <p>Lg 3 on toodud nimekiri, mida PPA taotluse vastuvõtmisel teeb. Nimekirjast on puudu haavatavuse kontroll. P 5 kohaselt korraldab PPA tervisekontrolli läbiviimise, samas § 7 lg 5 korraldab tervisekontrolli tegemist Tervisekassa, siinkohal tekib küsimus/vastuolu PPA-le antud pädevustest ja talle pandud ülesannetes. § 44 lg 3 kohaselt korraldab samuti Tervisekassa tervisekontrolli.</p>	<p>Selgitame, et PPA-l on kohustus korraldada taotleja erivajaduse hindamine, mis on sisult sama, mis kehtiva õiguse kohane haavatavuse kontroll. Haavatavuse kontrolli tehakse küll Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta) alusel läbiviidava taustakontrolli osana, kui see on eelnenud lõikes 3 viidatud toimingutele.</p> <p>Paraku on EL varjupaigasüsteemi õigusaktides kasutusel erinevad mõisted. Erivajaduse hindamine hõlmab ära ka haavatavuse hindamise, isegi ka juhul kui sellesse kategooriasse kuuluv isik ei vaja tingimata vastuvõtu või menetluslikke erivajadusi.</p> <p>Tervisekassa roll ja pädevus on tulenevalt SoM-i ja SKA ettepanekutest eelnõust eemaldatud.</p>
61.	<p>§ 41 kohanemisprogrammi suunamine (ei ole AKT-i teema), aga küsin ikkagi, seadusest ei tule välja, kas välismaalasel on kohanemisprogrammis osalemine ja selle läbimine kohustuslik.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Oleme nõus, et kohanemisprogrammi regulatsioon ei ole kehtivas õiguses piisavalt selge. Kavatsame selle kohta lisada eraldi peatükis järgnevas sõnastuses:</p> <p style="text-align: center;">„7. peatükk KOHANEMISPROGRAMM</p> <p>§ 82. Välismaalase osalemine kohanemisprogrammis</p> <p>(1) Politsei- ja Piirivalveamet suunab rahvusvahelise kaitse taotleja osalema</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		<p>kohanemisprogrammis, välja arvatud juhul, kui tema taotlust vaadatakse läbi piirimenetluses.</p> <p>(2) Politsei- ja Piirivalveamet suunab välismaalase, kellele on antud rahvusvaheline kaitse või ajutine kaitse, osalema kohanemisprogrammis.</p> <p>(3) Valdkonna eest vastutav minister võib kohanemisprogrammis sätestatud ülesande täitmiseks sõlmida olenevalt ülesande olemusest tsiviilõigusliku või halduslepingu halduskoostöö seaduses sätestatud korras.</p> <p>(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud välismaalasele ei korraldata kohanemisprogrammi tegevusi, kui see ei ole massilisest sisserändest põhjustatud hädaolukorras objektiivse takistuse tõttu võimalik.</p> <p>(5) Kohanemisprogramm käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud välismaalasele koosneb rahvusvahelise kaitse teemamoodulist ning eesti keele A1-, A2- ja B1-taseme õppest.</p> <p>(5) Töövõimelisel 18-aastaselt kuni vanaduspensioniealisel käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud välismaalasel on kohustus osaleda kohanemisprogrammis käesoleva seaduse alusel valdkonna eest vastutava ministri määrusega kehtestatud ulatuses ja korras.</p> <p>(7) Eesti keele õppes ei pea osalema käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud välismaalane, kes omandab eesti keeles põhi-, kesk- või kõrgharidust.</p> <p>(8) Eestis elavalt ajutise kaitse saajalt või rahvusvahelise kaitse saajalt võib</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		<p>nõuda keeleõppe osutamiseks kulunud summad tagasi, kui ta:</p> <p>1) ei ole omandanud ühe aasta jooksul ajutise kaitse alusel elamisloa või rahvusvahelise kaitse saamisest arvates keeleseaduses sätestatud keeleoskustaset A1;</p> <p>2) ei ole omandanud kahe aasta jooksul rahvusvahelise kaitse saamisest arvates keeleseaduses sätestatud keeleoskustaset A2;</p> <p>3) ei ole omandanud viie aasta jooksul rahvusvahelise kaitse saamisest arvates keeleseaduses sätestatud keeleoskustaset B1.“.</p> <p>Läbipaistvuse eesmärgil märgime, et taotlejate kohustus osaleda kohanemisprogrammis on veel arutusel, siin on partneritel erinevaid seisukohti.</p>
62.	<p>13. § 44 lg 1 kohaselt võib vajaduse korral osutada isikule majutusteenust, aga saan aru, et ta võib ka ise valida, kus ta menetluse ajal elab. § 45 lg 1 kohaselt juhul kui isik viibi taotluse menetlemise ajal majutuskeskuses või majutamiseks kohandatud asukohas, ei või ta KOV-i territooriumilt lahkuda, samas see isik, kes pakutavat teenust ei kasuta võib viibida terves Eestis, hetkel jääb mulle arusaamatuks nende isikute erinev kohtlemine (jällegi ei ole AKT-i teema). Võimalik, et saan asjast ka valesti aru, kuna jällegi ei tea tegeliku protsessi. § 51 lg 2 kohaselt võib PPA kohustada isikut elama kindlaksmääratud kohas, seega võib eeldada, et isik võib elada ka seal, kus ise soovib. Seega ilmselt mu küsimus ikkagi jääb.</p>	<p>Arusaadav, et see regulatsioon võib tekitada segadust. Selgituseks saame öelda, et oleme üritanud võtta üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1346 (vastuvõtutingimuste kohta) sätted taotlejate paigutamise, majutamise ja järelevalvemeetmete osas võimalikult selgelt.</p> <p>Eeldus on, et reeglina viibivad taotlejad riigi pakutud majutuskohas ja püsivad majutuskohaga piirneva KOV üksuse territooriumil. Teatud tingimustel võib küsida luba või teavitada sellest territooriumilt lahkumisest.</p> <p>Eraldiseisvalt tuleb käsitleda taotlejaid, kellele antakse luba eraldiseisvalt elamiseks tingimusel, et tema ülalpidamine tagatakse või tal on endal selleks vajalikud vahendid. Ka sellisel juhul ja nagu osutate, on PPA-l võimalus kohaldada seaduses sätestatud järelevalvemeetmeid.</p> <p>Täiendasime sätet järgnevalt: <i>„(4) Väljaspool oma majutusk kohta võib</i></p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		<i>taotleja elada Politsei- ja Piirivalveameti kirjalikul loal, kui taotleja majutamise ja ülalpidamise tagab Eestis seaduslikult elav isik või tal on piisavalt rahalisi vahendeid enda majutamise ja ülalpidamise tagamiseks. Politsei- ja Piirivalveamet hindab loa andmisel käesolevas seaduses sätestatud järelevalvemeetmete kohaldamise vajalikkust.“.</i>
63.	<p>§ 64 Ajutise kaitse alusel elamisloa taotlemine</p> <p>Seaduses peab olema välja toodud, mis andmed isik on kohustatud esitama, lg 6 jätab loetelu lahtiseks sätestades üksnes, muuhulgas andmed usu ja rahvuse kohta. Lg 7 on sätestatud andmed, mis isik peab esitama pärast taotluse esitamist, seega ei ole seadusest võimalik selgelt aru saada, mis andmed isik taotlemisel peab esitama.</p>	<p>Täpsustasime küll lõike 7 sõnastust, et need dokumendid tuleb esitada elamisloa taotlemisel, kui seni on välismaalaste staatuse puudutavates menetlustes ja eriseadustes olnud lähenemine, et esitatavate andmete ja tõendite loetelu kehtestatakse ministri määrusega. Samuti on andmed üksikasjalikult kirjeldatud selle andmekogu regulatsiooni juures, kuhu nimetatud andmed kantakse. Palun andke teada, kui selline lähenemine on osutunud vääraks, kuid sellest lähtuti ka alles 26.03.2025. a vastu võetud välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduses (rändemenetluste tõhustamine).</p> <p>Oleme nõus, et ajutise kaitse regulatsioon vajab ajakohastamist ja vaatame ka käesoleva eelnõu raames võimalikud kitsaskohad üle, kuid ajutise kaitse direktiivi on kavas EL-is pärast Ukraina sõja lõppu uuendada.</p>
64.	<p>§ 79 jj välismaalase vastuvõtmine</p> <p>Nendes sätetes on ette nähtud tegevused KOV-idele, kas KOV-id ei peaks toodud olema ka § 7, kus on sätestatud pädevad asutused? Jällegi ei tea, kuidas protsess käib, aga kas taotluse menetluse käigus kogutud mingeid andmeid PPA, SKA, Tervisekassa ka KOV-iga jagab? Kui jah, siis sellisele andmetöötlusele tuleb ka seaduses õiguslik alus ette näha.</p>	<p>Asjakohane märkus ja konsulteerime SoM-i ja SKA-ga, kes välismaalaste vastuvõttu korraldavad. Ühelt poolt on KOV-il samad õigused ja kohustused kui ka Eesti alaliste elanikega, ehk tagada koolikoht alaealistele, kes viibivad tema territooriumil või täita eeskoste rolli. Teisalt on KOV-i rolli ka SoM-i ja SKA võrreldes ettepanekute saamiseks edastatud eelnõuga ka piiratud, kus KOV-i teatud ülesanded, mis on kehtivas VRKS-is, on pandud SKA-le.</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		<p>Kas andmetöötluse lubatavuseks ei ole piisav eelnõu säte, mille kohaselt on välismaalase andmeid sisaldava teabe töötlemine on lubatud üksnes seadusega ettenähtud ülesannete täitmiseks? Näiteks, sellisel juhul saab taotlejate vastuvõtmist korraldava SKA väljastada igal üksikul juhul asjaomasele KOV-ile andmeid selle kohta, et tema territooriumil vajab koolikohta alaealine taotleja. Andmete väljastamisel tuleb igal juhul lähtuda minimaalsuse põhimõttest ehk siinkohal ei ole põhjendatud väljastada muid andmeid, mis on seotud koolikohustuse tagamisega (nimi, vanus, keeleoskus, elukoht).</p>
65.	<p>§ 84. Rahvusvahelise kaitse andmise register</p> <p>16.1. Lg 1 - registri eesmärk ei saa olla üksnes arvestuse pidamine, registri eesmärgid peavad olema seotud ülesannetega, mis registri vastutavale töötlejale seadusega on pandud. Ilmselt menetletakse ka seaduses toodud taotlusi selles registris. Seega palume registri eesmärk läbi mõelda ja vastavalt sätestada, lg 1, ja 4 eesmärgid tuleks kokku panna ja selgemaks kirjutada.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Kustutasime lõiked 1 ja 2. Regulatsioon peaks nüüd vastama lähenemisele, mis kooskõlastati JDM-i ja AKI-ga, kui muudeti elamislubade ja elamisõiguste andmekogu regulatsiooni (26.03.2025. a vastu võetud välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduses (rändemenetluste tõhustamine)).</p>
66.	Lg 2 - register asutatakse seadusega, mitte seda ei asuta VV- ebavajalik säte.	Arvestatud
67.	<p>16.3. Lg 4 sätestada üksnes registris töödeldavate andmete koosseis.</p> <p>p 16 ja 17 kohaselt on andmed perekonnaliikmete/sugulaste kohta, kas siin on mõeldud perekonnaliikmete üldandmeid või mis andmeid täpsemalt? P 24, mis andmed esindaja kohta? P 31 – eeldan, et saan õigesti aru, et need muud andmed on need, mida isik ise vb esitab, mida ei ole võimalik ette näha, mitte see ei ole lahtine loetelu menetlejale, töödelda rohkem andmeid.</p>	<p>1. Märkus lõike 4 kohta tekitab teatavat nõutust just eespool viidatud elamislubade ja elamisõiguste andmekogu muudatustega, kus oli SiM-ile antud suunis reguleerida töödeldavaid andmeid koos tehtavate menetluste ja toimingutega. Palun täpsustage, millised põhimõtted on muutunud võrreldes 26.03.2025. a vastu võetud VMS-i menetlemisega. Täpsustame, et meil ei ole midagi selle vastu, et regulatsiooni lihtsustada ja ei pea iseenset toimingute ja menetluste loetlemist vajalikuks</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		<p>(tehtavad toimingud ja menetlused on ilmselged), kuid peame vajalikuks tagada teatav ühtsus välismaalaste staatust reguleerivates õigusaktides.</p> <p>2. täpsustasime punkte 16 ja 17 vastavalt:</p> <p>16) välismaalase Eestis elavate perekonnaliikmete, muude sugulaste ja tuttavate üldandmed, sünnikoht ja perekonnaseisuandmed, seos välismaalasega ning legaalse sissetuleku andmed, kui välismaalane on taotlenud luba tema juures menetluse ajal elada;</p> <p>17) välismaalase teises Euroopa Liidu liikmesriigis elavate perekonnaliikmete üldandmed, sünnikoht ja perekonnaseisuandmed ning seos välismaalasega;</p> <p>Täpsustasime punktis 24, et esindaja kohta töödeldakse üldandmeid.</p> <p>Punktis 31 ei ole volitus menetlejale rohkem andmeid andmekogusse kanda vaid peame arvestama kõikide andmetega, mida välismaalane võib esitada. Käesolevas dokumendis ei saa esitada praktilisi näiteid väga (eespool toodud konfidentsiaalsuskohustuse tõttu), kuid esitatud on audiovisuaalseid materjale, erialast kirjandust, ajalehe väljavõtteid, loomingulist tegevuse tulemusi jm tõendeid ja dokumente, millega välismaalane on oma kaitsevajadust tõendanud või põhistanud.</p>
68.	Lg 5 jääb arusaamatuks, mis identiteediandmeid siin mõeldud on, viide on ITDS-i ABIS regulatsioonile	<p>Tegu on analoogse sättega, mis on ka muude ABIS-ega seotud andmekogude regulatsiooni juures ja kuigi käesoleva eelnõuga kehtestatakse uus terviktekst, ei looda antud juhul uut õigust.</p> <p>ITDS-i § 15⁵ reguleerib andmekogus ABIS andmete töötlemist, sätestades</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		millistel juhtudel võib andmekogusse ABIS kantud andmeid töödelda. Eelnõus kavandatud ABIS regulatsiooni järgi kohaldatakse andmekogusse ABIS kantud andmete töötlemisele ITDS-i §-s 15 ⁵ sätestatud. VRKS-i menetlustes hõivatud biomeetrilised andmed kantakse andmekogusse ABIS. Muud isiku tuvastamist või isikusamasuse kontrollimist võimaldavad andmed kantakse ka edaspidi RAKS-i. Isiku tuvastamise ja isikusamasuse kontrollimise käigus võrreldakse andmeid andmekogus ABIS säilitatavate andmetega, kuid isiku identiteedi kindlakstegemiseks või kontrollimiseks, kas tegemist on selle isikuga, kes ta eeldatavalt on, on vajalik töödelda ka isiku biograafilisi andmeid RAKS-is. Ilma nimetatud andmekogus säilitatavate biograafiliste andmeteta ei ole andmekogusse ABIS kantud andmete alusel võimalik isikut tuvastada ega tema isikusamasust kontrollida.
69.	Andmekogu põhimääruse volitusnormi võiks kirjutada kokku ühte lõikesse, mis volitatakse põhimääruses sätestama – täpsem andmekoosseis, täpsemad säilitustähtajad, see on toodud lg 7 eraldi, teiste lõigete juures neid asjaolusid ei ole vaja korrata.	Arvestatud
70.	Seletuskirjata jääb mulle täiesti arusaamatuks lg 11 mõte. Kas registri andmed on selles osas siis juurdepääsetavad neile, kes peaksid kontrollima elamise ja töötamise õigusliku alust?	Selgitame, et RAKS-i regulatsiooni viimane oluline täiendamine tehti 20.02.2019 vastu võetud isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seadusega koostöös JDM-iga ning käesolevas eelnõus on arvestatud kehtiva regulatsiooni säilitamisega (uuesti kehtestamisega) kui see toetab EL varjupaigasüsteemi õigusaktide rakendamist ega ole selle eesmärgiga vastuolus. Eelviidatud seaduse seletuskirja kohaselt tingis § 77 lõike 9 (käesolevas eelnõus lõige 8) lisamise asjaolu, et AvTS § 43 ⁶ lõike 4 kohaselt antakse andmetele õiguslik tähendus seadusega.

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
		<p>Palun andke teada kui tõlgendused või põhimõtted on muutunud. Analoogne säte on läbivalt migratsioonivaldkonda reguleerivate õigusaktide andmekogude juures, esimest korda 2009. a vastu võetud VMS-i terviktekstiga (537 SE) ning muudatust põhjendati samuti andmetele õigusliku tähenduse andmisega.</p>
71.	<p>Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muutmine</p> <p>§ 6²² sätest ei selgu, milliseid andmed taustakontrolli käigus võib töödelda, andmekoosseisu ei ole ka toodud eespool mainitud EL määruses, seega tuleb töödeldavate andmete kategooriad seaduses sätestada. Samuti tuleb seaduses sätestada taustakontrolli andmete säilitustähtaeg. Kas need andmed kantakse ka rahvusvahelise kaitse andmise registrisse, toimub taustakontrolli menetlus selles registris?</p>	<p>Mitte arvestatud</p> <p>Taustakontrolli tuleb teha nii RVK taotlejate kui ka nende välismaalaste suhtes, kes RVK-d ei taotle. Ehk Eesti õiguse tähenduses on isikud VRKS-i või VSS-i kohaldamisalas.</p> <p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta) on vahetult kohaldatav ja viidatud VSS-i sättes ei ole vajalik täpsustada, milliseid andmeid töödeldakse. Taustakontroll on toimingute kogum, mille andmeid säilitatakse osana menetlusest, kuhu välismaalane suunatakse (RVK menetlus või tagasisaatmise menetlus).</p> <p>Seega on kavas taustakontrolli andmete töötlemine sätestada kahe andmekogu põhimääruses. Nii RAKS-i kui ILLEGAL regulatsiooni juurde lisatakse säte, mille kohaselt kuulub nende andmekogude juurde taustakontrolli alamsüsteem, kus töödeldakse:</p> <p><i>„Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1356 (taustakontrolli kohta) artiklites 12 ja 14–18 nimetatud andmed taustakontrolli läbiviimise, selle kokkuvõtte ja lõpetamise kohta.“.</i></p> <p>Esitatud eelnõus on ILLEGAL täiendus tehtud § 33¹⁴ lõike 3 punktiga 29 lisamisega (ILLEGAL regulatsiooni lõike 3 täiendamine punktidega 1–28 on hetkel Riigikogu menetluses).</p>
Kultuuriministeerium		
72.	Wordi dokumendis märkused	Arvestatud osaliselt

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	kohanemisprogrammi kohustuslikkuse osas ja kohanemisprogrammi sisu osas (eesti keele õpe).	<p>Lisame eelnõusse uue peatüki, mis reguleerib kohanemisprogrammi täpsemalt, sh et kohanemisprogrammi osa on eesti keele õpe. Selgitasime ka eespoolt teistele osapooltele, et VRKS-i kehtiv regulatsioon kohanemisprogrammi kohta on mõnevõrra puudulik ja ebaselge eesti keele õpetamise osas. Täname tähelepaneku eest!</p> <p>Kohanemisprogrammi kohustuslikkus RVK taotlejatele vajab eeldatavasti laiemat kokkulepet, kui KUM-SIM vaheline, arvestada tuleb otstarbekust ja riigi rahalisi kohustusi. Arvestades, et see on KUM vastutusvaldkond, on esialgu arvestatud KUM ettepanekuga sätestada kohanemisprogrammi osalemise kohustus ka RVK taotlejatele (v.a piirimenetluses subjektidele).</p>
73.	Wordi dokumendi ettepanek lisada RAKS-is töödeldavate andmete koosseisu välismaalase emakeel.	<p>Arvestatud</p> <p>Lisatud andmekategooria „keeleoskus“. Ka täna töödeldakse neid andmeid ja see on RAKS-i põhimääruses kirjeldatud. Õige tähelepanek ja kuna töödeldavad andmed tuuakse seaduse tasandil, oli see muudatus jäänud välja. Küll aga ei lisa vaid emakeele oskust, sest RVK menetluse tähenduses on oluline ka muu keel, mida taotleja valdab. Seda põhjusel, et Eestis ei pruugi olla ühtegi tõlki või isikut, kes oskab taotleja emakeelt, kuid taotlejaga võib viia menetlust läbi ka muus keeles, mida ta valdab.</p>
74.	Wordi dokumendis ettepanek täiendada RAKS-i seaduse tasandi regulatsiooni vastavalt: <i>„(9) Kultuuriministeeriumil ja käesoleva seaduse § 41 lõike 2 alusel tsiviilõigusliku või halduslepingu alusel kohanemisprogrammi ülesandeid täitval isikul on õigus kohanemisprogrammi korraldamiseks töödelda isikuandmeid, eelkõige</i>	<p>Mitte arvestatud</p> <p>Töödeldavate andmete sätte sissejuhatavas lauses on ühe andmetöötluse eesmärgina märgitud, et andmeid töödeldakse kohanemisprogrammiga seotud toiminguteks. Selleks töödeldavaid andmeid tuleks piiritleda andmekogu põhimääruses.</p> <p>Samuti on kavas andmete juurdepääsu</p>

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar ¹
	<i>käesoleva paragrahvi lõike 4 punktides 1, 2, 9, 12 ja 29 sätestatud andmeid.</i> “.	täpsem kord kavas sätestada andmekogu põhimääruses. Lisaks, kohanemisprogrammi korraldamine on KUM-i seadusjärgne ülesanne ning kehtiv VRKS kui ka käesolev eelnõu võimaldab selle ülesande üleandmist. Kui KUM on korrektselt ülesande üle andnud, siis asub lepingupartner KUM-i rolli kohanemisprogrammi korraldajana ja ta peab täitma seaduses sätestatud ülesannet, mille täitmise eelduseks on juurdepääs teatud osa RAKS-i kantud andmetele. Seetõttu leiame, et selline täiendus ei loo kohanemisprogrammi korraldajale ega kohanemisprogrammis osalejatele ühtegi uut õigust ega kohustust ja pole seetõttu vajalik. Oluline on juba kehtiva õiguse ja edaspidi ka uue VRKS-i korrektne lahendamine. KUM on ETR-i volitatud töötleja andmete osas, mis on vajalikud kohanemisprogrammi korraldamiseks. Selliselt tuleb täiendada ka RAKS-i põhimäärust. Et nendele andmete juurdepääs tagada tuleb koostöös RAKS-i ja ETR-i vastutava töötleja (PPA) ja nimetatud andmekogude infotehnoloogilise keskkonna ja selle tehnilise valmisoleku eest volitatud töötlejaga (SMIT) tagada selline andmetöötluse viis, mis tagab kõik nõuded, mis on andmete turvalisele töötlemisele ette nähtud. Eeskätt tuleb SIM hinnangul lähtuda sellest, et kohanemisprogrammi korraldamine on seaduses sätestatud ülesanne, milleks on vajalik teatud andmetele püsiv juurdepääs. Tegu ei ole olukorraga, kus kohanemisprogrammi korraldajale tuleks andmeid igakordselt taotluse alusel väljastada, selline viis ei reeglipäraseks andmevahetuseks korrektne. RAKS-i andmetele saab tagada püsiva juurdepääsu infosüsteemide andmevahetuskilbi (x-tee) kaudu, see võimekus tuleb luua.
75.	Kultuuriministeeriumi tagasiside uue täiendav lisatud	Arvestatud osaliselt Võetud arvesse kõik ettepanekud

	Ettepanek/märkus	SiM kommentaar¹
	kohanemisprogrammi peatükki kohta.	kohanemisprogrammi peatüki täiendamiseks, v.a ettepanekud, milles reguleeritakse teatud andmete juurdepääsu seaduse tasandil. See on kavas reguleerida põhimääruse tasandil.